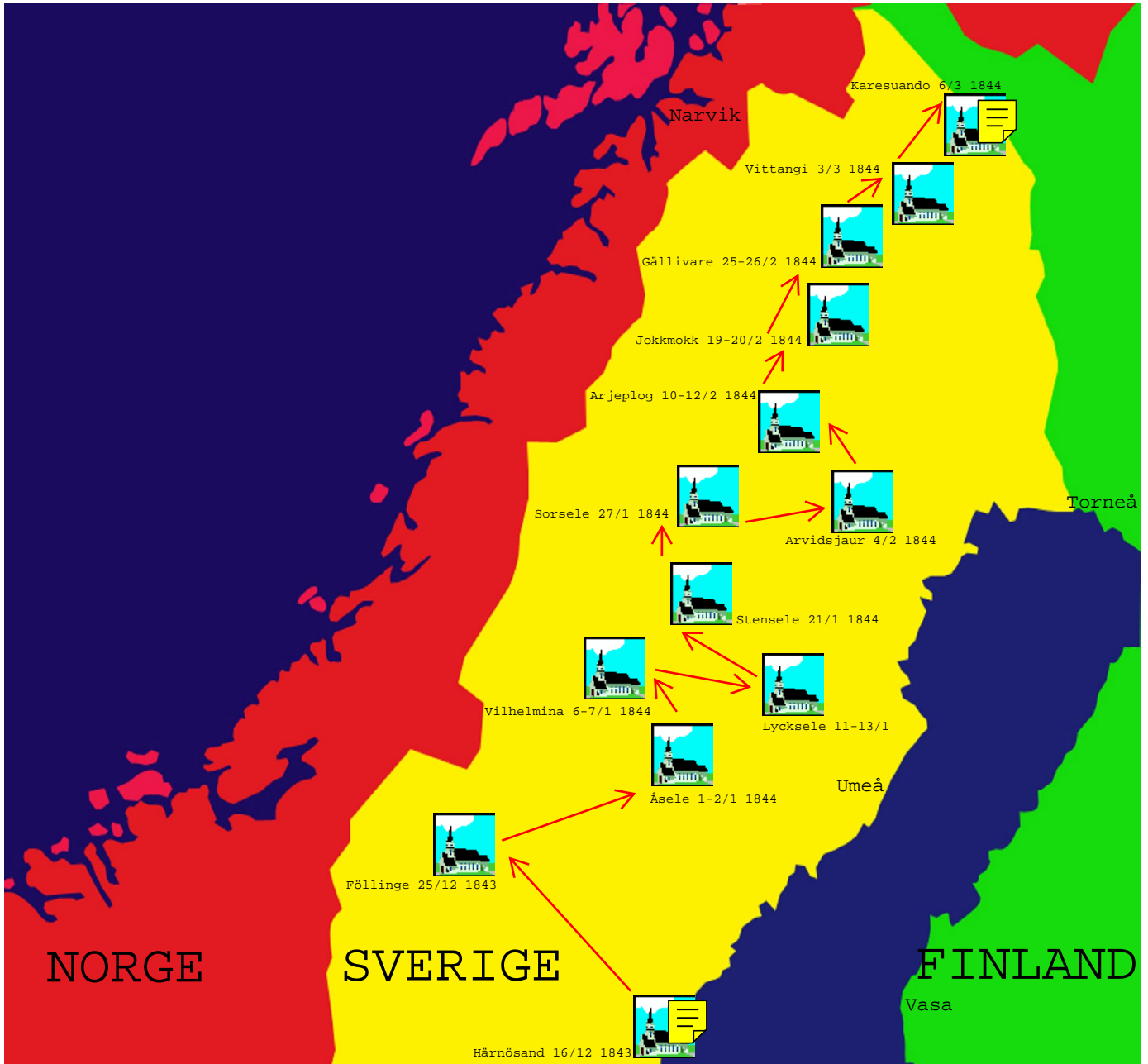

L. L. Læstadius visitationsakterna 1844

Visitation i Föllinge kyrka 1843-12-25

<sida1> [[Ink. 3 Junii 1844](#) - > [ankomstdatum hos domkapitlet](#)]

Anteckningar till Protocollet vid förrättad Visitation i Föllinge Kyrka den 25 December 1843. — Närvarande Herr Prosten och Kyrkoherden Magister Rothof, samt större delen af Svenska Befolkningen.

§.1.

Till utrönande deraf, huruvida Lappska allmogen i Föllinge Lappmark eger fullkomlig färdighet i Svenska språket, hade Visitator efter ett kort tal från Altaret, ämnat anställa en jämförelse mellan Svenska och Lappska Nattvards Barn genom ett förhör i Christendomen; Men i anseende till den nu inträffade tö, som gjorde alla Skogs vägar ofarbare, hade Lappska Allmogen icke kunnat infinna sig, ehuru underrättelse om den i Föllinge Kyrka blifvande Visitationen, blifvit genom Herr Prosten Rothofs försorg, lemnad till Frostviken. Endast en ung Lappman var nu vid Visitationen närvarande, hvilken visserligen besvarade de honom tillställda christendoms Frågorna på Svenska, dock icke med den färdighet, som de Svenska Nattvards Barnen. Ehuru af det korta förhör, som nu förehades med förenämde Lappska yngling, ingen allmän slutsatts kan göras i afseende på de Öfrige, så har dock Visitator mycken anledning att betvifla rigtigheten af den Upgift at Föllinge Lappska Allmoge skall ega fullkomlig färdighet i Svenska Språket. Enligt trovärdige underrättelser, kunna Föllinge Lappar icke uttrycka sig nog tydligt på Svenska, för att göra sig begripliga för Domaren [[Övriga visitationshandlingar lagda till respektive församlingars handlingar](#)] [blyertsanteckning av HLA](#)

<sida2>

hvidan ofta nog Tolk måste anlitas. Om detta inträffar med fullväxta Personer, som skola tala inför Tingsrätten, så är det en påtaglig följd af sakens Natur, att de yngre måste vara ännu mindre öfvade i Svenska språket; hvidan samma förhållande måste inträffa med Lapparne i Föllinge, som man vet vara förhållandet med Lapparne i Torneå Lappmark, att de väl kunna komma till rätta med svenskan i dagligt tal; men i sådane Ämnen, som icke förekomma i deras dagliga Umgänge, blir det alltid för Lappen svårt att förstå och uttrycka sig på ett Språk, som icke är hans modersmål; hvidan det visserligen vore önskeligt, om Presterskapet i Föllinge Lappmark, vore bevandrade i den Lappska dialect, som der talas, hvilken är så pass afvikande från Umeå Lappmarks dialect, att de religions Böcker, som vanligen begagnas i andra Lappmarker, icke kunna af Föllinge Lappar begagnas.

§.2.

Enligt trovärdiga underrättelser, visade Föllinge Lappar större nit för Christendomen än Svenska Befolkningen i Allmänhet, och hade Lapparne, sedan de fått en beständigt boende Prest i Frostviken mycken anledning, att förkofra sig i Vår Herras Jesu Christi kunskap, i synnerhet som de, föraktade och trängde från Alla sidor af den

<sida3>

Visitation i Föllinge kyrka 1843-12-25

Svenska befolkningen, känna sin Obetydlighet i politiskt afseende och hafva således icke medvetande af Några för handen varande [<politiska> överstrykt ord] jordiska förmohner.

§.3.

Till Hotagens [<http://www.hotagen.com/>] Capell-Lag, beläget vid pass 5 mil i Nordvest från Föl[I]inge Kyrka, anställas af Herr Prosten Rothof husförhørs Resor 6 a 7 gånger Om Året, vid hvilka tillfällen äfven Gudstjenst hålles, samt öfriga Embets förrättningar verkställas, förnämligast till de Lappars tjenst, som hafva sina flyttnings vägar belägne i nämde trakt.

§.4.

Herr Prosten Rothof anmärkte, att rummet i kyrkan är, under större Helgedagar knappt, hvilket herr Prosten trodde härröra deraf, att de, som hade närmaste inseendet vid kyrkans byggnad, hade egen[-]mäktigt afvikit från ritningen, och gjort Kyrkan mindre än den var ämnad; hvaraf äfven händt, att Kyrkan i förhållande till sitt torn icke blifvit symmetrisk, som den enligt planen och ritningen bordt vara.

<sida4>

§.5.

Enligt trovärdige Personers meddelade underrättelser, hade genom Magister Genborgs förtjenstfulla bemödanden, nykterhets vännernas antal betydigen tilltagit. Likväl beklagade så väl Prosten Rothof, som åtskillige bland Församlingens Ledamöter, att de icke hade mycket hopp om välbemälte nitiske och Christligt sinnade Prestmans vederfående, då han plågad af en tärande sjukdom för närvarande måste Uppehålla sig i Östersund under Läkares vård[.]

§.6.

De tvänne Catecheterne sades hafva fullgjort sina skyldigheter. Dock anmärkte Herr Prosten Rothof, att den ena sysselsatte sig mera med Sjungande, än med sin egentliga bestämmelse, att lära Barnen läsa.

§.7.

Kyrko Räkenskaper blefvo icke företedde, och sade sig Herr Prosten derom särskilt skola relatera till Max. Ven. Consistorium. Föl[I]inge ut supra

L. L. Læstadius.

Visitation Åsele Kyrka 1844-01-01

<sida1>

Anteckningar till Protocollet, vid hållen Visitation i Åsele Kyrka den 1 Januarii 1844. — Närvarande Prosten Lindahl i Åsele Moderförsamling, Pastor Pehr Olof Grönlund från Wilhelmina Församling, Pastor Conrad Grönlund från Fredrica Församling; S. Min. Adjuncten Ol. Lindahl i Åsele Församling, Scholmästaren Ant. Lindahl från Lycksele, samt större delen af Åsele, Dorothea och Fredrika Församlingars medlemmar.

§.1. Efter ett kort tal från Altaret framställdes några frågor till Församlingen, rörande det formel[li]a i Gudstjenstens förrättande inom Åsele, Dorothea samt Fredrica Församlingar, hvaraf inhämtades, att Gudstjensten blifvit, i dessa trenne förenämnde Församlingar ordenteligen hållen så väl i Kyrkorna, som vid husförhör samt öfriga så kallade Extra förrättningar.

§.2. På tillfrågan, om vördige Presterskapet förnummit någon lifaktighet hos sine åhörare i Christendomens praktiska utöfning, anmärkte S. Min. Adjuncten Ol. Lindahl att något alfvarligare nit i den vägen vore sällspordt inom Åsele Församling. Och då Visitor hemställde till Presterskapets öfvervägande, om icke ordsaken till den anmärkta ljumheten i Christendomen möjligen kunde tillskrifvas Lärarena, gaf någon af Åsele Församlingens medlemmar Herr magister Ol. Lindahl det vitsord,

<sida2>

att sanningens ord af honom framställdes med nit och värma.

§.3. Herr landshöfdingen och Riddaren Montgomery hade under sin resa i Åsele sistledne sommar Uppmanat Åsele Församlingens medlemmar, att bygga sig en ny Kyrka af Sten i stället för den gamla, och nu snart förfallna Trädkyrkan. På tillfrågan, huruvida någonting blifvit rådgjort af Församlingen i den saken, svarades, att ännu ingenting blifvit beslutet; men att nuvarande Trädkyrka vore både förfallen och för liten för Församlingens folknummer, erkändes allmänt; hvadan Visitor Uppmanade så väl Presterskapet som Församlingen, att härom rådgöra på någon allmän Socknestämma, på det att något beslut kunde fattas, och materialier i tid anskaffas.

§.4. Enligt afslutad räkning den 1sta Maji 1843 utgjorde Åsele kyrko Cassas behållning i utestående fordringar: 1476 Rdr 16 Sr Banco; samt Contant i Cassan: 69 Rdr, 43 Sr, 9 rst Banco. Fattig Cassans Behållning af samma Dato: 879 Rdr, 31 Sr 7 rst. Banco. - Bland Kyrko-Cassans inkomstskällor anmärktes 58 Rdr, 18 Sr 6 rst Banco, såsom influtne Räntemedel under året.

<sida3>

§.5. Pastor i Dorothea var af sjuklighet hindrad, att vara närvarande vid Visitationen i Åsele; dock intygade Dorothea Socknemän, att de voro nöjde med sin Pastor och att de mot honom ingenting hade att anmärka hvarken i lära eller lefverne. — Enligt afslutad Räkning den 1sta Maji 1843, hvilken räkning företeddes genom S. Min. Adjuncten Hammar utgjorde Dorothea Kyrko-Cassas Behållning: 682 Rdr, 45 Sr, 4 rst Banco, härunder inbegripne 27 Rdr, 4 Sr, samt 43 rst. under året influtne Räntemedel. — Fattig Cassans Behållning af samma dato 300 Rdr, 34 Sr, 5 rst. Banco.

§.6. Kyrko-Cassans Behållning i Fredrica utgjorde, enligt företedd räkning af Pastor Conrad Grönlund, 409 Rdr, 7 Sr, 3 rst. Banco, derunder inbegripne, under året influtne Räntemedel, 17 Rdr, 39 Sr, 11 rst. — Fattig-Cassans

Visitation Åsele Kyrka 1844-01-01

Behållning i samma Församling: 280 Rdr, 19 Sr, 4ra rst. Banco, Allt enligt afslutad räkning i maji 1843.

§.7. Den 2^{dra} Januarii förhördes sistledne års Nattvards ungdom i Prestegården. Barnen, som hörde till Åsele Församling, läste i allmänhet redigt innantill,

<sid4>

men hade icke förmåga, att göra redo för det lästa styckets innehåll. — I afseende på Begreppets utbildning i ordets rätta förstånd samt i Nådens ordning, tycktes dessa Barn vara föga underbyggde. — (Mag. Ol. Lindahl sades hafva afskilt de sämre eller mindre försigkomna Barnen, hvilka således icke blefvo förhörde jämte de öfrige.) — Missions elevernes Schole-Barn, som förhördes på samma gång, läste redigt innantill dels på Lappska dels på svenska, och gjorde äfven redo för det lästa styckets innehåll. Några Frågor efter Högströms lappska Frågbok, besvarades af de Lappska Barnen med färdighet, och tycktes dessa Barn i allmänhet vara belåtna med sin ställning samt med sine Lärare, bland hvilka Nordenstam, som var närvarande, förtjenar all aktning. Flere Lappar hördes äfven Betinga sig den förmånen, att få sina Barn intagne i Mission Scholorna, hvilket må anföras som bevis därpå, att missions inrättningen vunnit förtroende hos Allmänheten. Åsele, Data som ofvan

L. L. Læstadius

—
Original visitationsprotokoll / Domkapitlets i Härnösand arkiv / Härnösands landsarkiv /

<sida1>

Anteckningar till Protokollet vid hållen Visitation i Willhelmina den 6te och 7de Januarii 1844. — Närvarande Pastor Pehr Olof Grönlund, S. min Adjuncten Uno Sundelin, Missions Eleven Norberg, samt en del af Församlingen.

§.1.

Den 6te Januarii förhöordes Nattvards ungdomen i Prestegården — Närvarande Pastor Pehr Olof Grönlund, S. Min. Adjuncten Sundelin samt en talrik församling af Socknens medlemmar. — Antalet af Barn nästan dubbelt större än i Åsele - Barnen läste i allmänhet (med några undantag) redigt innantill; men endast halfva antalet vid pass hade förmåga, att göra redo för det lästa styckets innehåll. Uti förstånds utvecklingen samt med afseende på de Uplästa styckens rätta mening, tycktes i allmänhet mycket återstå att önska hos dessa Barn. Endast Några få tycktes förråda något mer än blott Bokstaflig kunskap. Likväl gjorde dessa Barn i allmänhet nöjaktig redo för innehållet af den antagna Catechesen. — Inga Lappska Nattvards Barn hade detta år blifvit admitterade i Willhelmina Försam-

<sida2>

ling. Presterskapet anmärkte, att flera Lappska Barn, som för bristande Christendoms kunskap icke kunnat admitteras i Willhelmina, hade blifvit admitterade af Presterskapet i Åsele; och anhöllo fördenskull Presterne i Willhelmina, att Alla Skrifte Barn af Lappska Nationen, ehuru hörande till Willhelmina, måtte få beredas i Åsele, då Pastor derstädes i alla fall tycktes böra uträtta något för den Lapptionde han årligen, till skiftes med Pastor i Willhelmina Upbär. — (Så vidt Lapparne under vintern Uppehålla sig Närmare Åsele än Willhelmina, och de förberedande mission Scholorna äfven finnas inom förstnämde Församling, tyckes förenämde begäran böra beviljas).

§.2.

Den 7de Januarii hölls Visitation i Willhelmina kyrka i närvaro af förutnämde Presterskap och Församling. Efter ett kort tal från Altaret, framställdes några frågor till Församlingen, som intygade, att Gudstjensten, Husförhören samt öfriga Ceremonier blifvit vederbörligen förrättade.

§.3.

På tillfrågan, huruvida Presterska-

<sida3>

pet förnummit någon lifaktighet i Christendomen inom denna Församling, genmälde Herr Pastor P.O. Grönlund, att någon allmän lifaktighet väl icke förspordes; dock trodde Herr Pastorn, att Herren bäst kände de sina, och att han väl kunde hafva sina 7000 i Israel sig förbehållna, om änskönt Christendomens Anda icke allestädes Uppenbarade sig i de ljusaste färger, för människors ögon.

§.4.

Kyrko- och Fattig Cassornas Räkenskaper utvisade, att Kyrkan i Willhelmina hade en skuld af: 154 Rdr, 45 Sr 10 rst. Banco, hvilken skuld åsamkad under Kyrkans byggnad, dock årligen, genom afbetalning förminskades. — Fattig Cassan hade en tillgång af: 212 Rdr, 38 Sr, 3 rst. Bco. Bland denna Cassans inkomstkällor anmärktes, 5 Rdr 5 Sr, 8 rst såsom Räntemedel, influtne under året.

§.5.

Resor till Fatmomacke Capell anställdes årligen 2 gånger om året, af Presterskapet i Willhelmina, ehuru äfven Presterskapet i Åsele

[<sida4>](#)

ansågs skyldigt, att deltaga i dessa resor turvis. Willhelmina, ut supra.

L. L. Læstadius

<sida1>

Anteckningar till Protocollet, vid hållen visitation i Lycksele den 11te 12te och 13de Januarii 1844.

§.1.

Den 11te Januarii förhöordes Missions catecheternes Scholbarn i Prestegården. Närvarande Inspector öfver Missions Scholorna, Pastor N. J. Sundelin; Missions Catecheten Fr. Nordberg, med Schola i Badstuträsk 6½ mil från Lycksele; Missions Catecheten C. Ludvig Tellström, med Schola i Knaften, 2 mil från Lycksele; Missions Catecheten Carl Jonsson, med Schola i Vägsele 2¹/₄ mil ifrån Lycksele. — Alla Missions Catecheternes Scholbarn, läste med färdighet innantill både på Lappska och Svenska; hade dock icke mycken förmåga, att redogöra för det Uplästa styckets innehåll. Likväl voro de Barn, som stått under Tellströms ledning något bättre försigkomne i detta afseende. I afseende på förstånds utvecklingen, tyktes dessa Barn kunna jämföras med Nattvards barn i allmänhet. — Öfver hufvud kostar hvarje Barns undervisning 50 Rdr Rgs Årligen, då likväl en del föräldrar bidraga något till deras klädsel. 2 år är den vanliga tiden, som hvarje Barn hålles i en sådan Missions Schola. Uti Knaften underhållas och undervisas för Närvarande 22 Lappska Barn: 35 stycken af Byns Barn, njuta äfven undervisning på samma ställe, äfven som en del af den blifvande nattvards ungdomen från samma By, tidtals undervises. — I Badstuträsk underhållas och undervisas 20 Lappska Barn, samt ungefärligen 20 af Byns Barn, hvilka dock icke dagligen besöka Scholan, utom Några små. — Uti Vägsele underhållas och undervisas 17 Lappska Barn. — Lapparne hafva i Allmänhet förtroende för Mission Scholorna, och Barnen voro väl belätne med sin Ställning. Under en tid af 4ta år hafva 234 Barn, blifvit underhållne

<sida2>

och underviste i samtliga Missions Scholorna. Enligt Uppgift af Missions Scholornes Inspector Uppgå kostnaderna för samtliga missions Scholornes underhåll, år 1843, till 5983 Rdr 6 rst Banco, För dessa gynsamma resultat, har missions Sällskapet att tacka, först den skicklige Inspector för det träffande val han gjort af Catecheter och Elever; dernäst Catecheterne Tellström, Nordberg, Jonsson, Nordenstam, m.fl. hvilka helt och hållet Upoffrat sig för denna sak, och hvilkas namn hvar och en sann vän af en lefvande Christendom, vill finna skrefne i lifsens bok. Några af de Lappska Barnen skildes från sine Lärare med tårar, hvilket må vara ett bevis, att de njutit en öm föräldravård.

§.2.

Den 12te Januarii hölls Visitation i Lycksele Kyrka. Närvarande voro Församlingens Pastor Herr N. J. Sundelin, Scholmästaren And. Lindahl; S. Min. Adj. Olof Lindahl från Åsele, S. Min. Adj. Uno Sundelin från Wilhelmina, samt Missionairen Ulrik Sundelin från Arjeplog, jämte en talrik Allmoge. —

Efter en Psalms afsjungande och ett kort tal från altaret, framställdes af Visitator några frågor till Församlingen, rörande det formel[[I](#)]a af Gudstjensten; hvarvid Församlingen Allmänt vitsordade sin Pastors

ordentlighet, nit och Skicklighet uti allt, som rör den Allmänna Gudstjensten, Nattvardsgång, husförhör samt Nattwards ungdomens beredande; så att ingen af den talrika Församlingen

< sida3 >

hade Någoting att anmärka mot sin Pastor hvarken i Lära eller lefverne.

§.3.

På Visitators tillfrågan, om Församlingens Pastor förmärkt något tekn till lif i Christendomens praktiska utöfning innom denna Församling, genmälde Herr Pastor Sundelin, att ehuru det öfverginge en syndig människas förmåga att bedöma, hvilka och huru många Rätt trogne Herren hade sig förbehållne, likväl han för sin del trott sig finna redligt nit och alfvar hos mången, omänskjönt ljumheten hos mängden icke kunde undgå Herr Pastorns och deras Uppmärksamhet, hvilka nu med tårar i ögonen, erkände Herr Pastorns nitiska bemödande under önskan och förhoppning, att Christendomens inre lif skulle småningom tändas.

§.4.

Den 13de Januarii på förmiddagen, sammankallades till Prestegården de Lappar, som nu befunnos närvarande, hörande förnämligast till Stensele Församling, med hvilka Visitator anställde ett förhör i Christendomen, och hvaraf utröntes, att de fleste läste redigt innantill i Lappska Psalmboken, äfven som förstånds utbildningen icke tycktes vara sämre, än man vanligen finner ibland annan Lapp Allmoge; dock tycktes sjelfva dialecten vara nog afvikande från den vanliga Bok-Lappska.

< sida4 >

§.5.

Den 13de Januarii på eftermiddagen, anställdes i Prestegården ett förhör i Christendomen med sistledne Års Nattwards Barn, hvaraf inhämtades, att Barnen i Allmänhet läste med berömlig färdighet innantill; de fleste kunde äfven göra redo för det Uplästa styckets innehåll; och ehuru ännu mycket återstod, att önska i afseende på den klarare insigten i Ordets rätta förstånd och Nådens ordning, kunde det likväl icke undfalla Visitators Uppmärksamhet, att mycken möda och flit blifvit nedlaggd på dessa Barns förstånds utbildning i den Bokstafliga kunskapen.

§.6.

Enligt företedde räkningar, var Kyrko-Cassans Behållning, den 1sta Maji 1843: 1963 Rdr, 39 Sr, 10 rst. Banco. Bland inkomstkällorna anmärktes 114 Rdr Banco, influtne vinören, samt: 105 Rdr 46 Sr, 1 rst Banco, under året influtne Räntemedel. Fattig Cassans skuld sedan missväxt åren, utgjorde 212 Rdr.

Lycksele, Data som ofvan.

L. L. Læstadius.

Visitation i Lycksele Lappskola 1844-01-12

<sida1>

Anteckningar till Protocollet vid anställd Visitation i Lycksele Lappskola den 12te Januarii 1844. — Närvarande Scholmästaren And. Lindahl, S. Min. Adj. Ol. Lindahl, S. Min. Adj. Uno Sundelin, Missionairen Ulrik Sundelin, samt Missions Catecheterne Tellström och Nordberg.

§.1.

Tre stycken Svenska Barn intagne i Scholan förrledet År, nemligen Magdalena Gustava född 1831; Eva Carolina, född 1834, samt Anders, född 1830, läste någorlunda redigt innantill, hade icke förmåga, att göra redo för det lästa styckets innehåll; men i afseende på Förstånds utbildningen tycktes dessa Barn vara sämre, än Missions Scholornes, kort förut examinerade Barn: utantill läste de försvarligt till Svebilii Förklaring.

§.2.

Af de 2 Lappska Barnen läste den ene gossen Anders Andersson, född 1831, och inskrifven i Scholan 1842, med färdighet innantill på Lappska, samt Utantill Luthers Mindre Cateches med Svebilii Förklaring, jämte Högströms Lappska Frågbok; i afseende på begreppet befanns äfven denna vara dålig.

<sida2>

Flickan Christin Anders Dotter, född 1833, inskrifven i Scholan 1843, läste någorlunda redigt innantill, utantill föga; kände icke Bokstäfverna vid inskrifningen. — En tredje Lappflicka Maria Margaretha, inskrifven 1843, hade aflidit den 24de September, och Något Lappskt Barn hade sedermera icke kunnat fås i den aflidnas ställe.

§.3.

Alla Barnen erkände med tacksamhet, att de njutit tillräckligt kläder och föda, och att de voro belåtna med sin ställning.

§.4.

Scholmästaren And. Lindahl företedde efter slutad förhör en räkning öfver 25 stycken Buldans säckar, inköpta för den Spannmåls transporterung från Närmaste Kronoherberge i Umeå, hvilken är anslagen till Barnens underhåll: och Besteg sig Räkningars summa till 25 Rdr Banco, hvarföre ersättning begärdes.

§.5.

Utdrag af ett Kongl. Rescript til f.d. Kongl. Canslistyrelsen af År 1752, förevistes af Scholmästaren, enligt hvilket Lycksele Församling eger, att i Lycksele Lappskola få 3 Svenska Barn inskrifne och undervisade.

§.6.

I stället för Lappgossen Anders Andersson som dimitterades, skulle å Nyå inskrifvas i Scholan Lappgossen Måns Sjulsson.

<sida3>

Visitation i Lycksele Lappskola 1844-01-12

§.7.

Då undervisningen Uti Missions Scholorne redan visar förmonligare resultater, än undervisningen i de Äldre Kron Scholorne, så tyckes Lappscholan i Lycksele, vid en blifvande förändrad reglering, böra förvandlas till Elementar Schola för Missions Elever och tjänstemän inom Lappmarken.

Lycksele Scholegård, datum ut supra.

L. L. Læstadius.

—
Original / Domkapitlets i Härnösand arkiv / Landsarkivet i Härnösand /

<sida1>

Anteckningar till Protocollet vid hållen Visitation i Stensele den 21 Januarii 1844. — Närvarande Pastor P. Chr. Rådström samt missions Catecheten Norberg och ungefärligen hälften af Församlingen.

§.1.

Efter ett kort tal från Altaret framställdes några frågor till Församlingen rörande den utvärtes Gudstjensten; Och intygade den närvarande Församlingen, att allt hvad som hörer till den utvärtes Gudstjensten, jämte husförhör och nattvardsgång samt öfrige såkallade Extra förrättningar blifvit i vederbörlig Ordning, efter Guds Ords föreskrift och gällande Författningar iakttagit och handhaft, så att Församlingen ingenting hade att anmärka med sin Pastor, hvarken i Lära eller lefverne.

§.2.

På tillfrågan, om Församlingens Pastor förmärkt någon lifaktighet i Christendomen innom denna församling gemälte bemälte Herr Pastor Rådström, att, ehuru Herren allena kände de sina, och det föga stode i en människas magt, att bedöma Christendomens andliga lif, han likväl för sin del vore öfvertygad derom, att mången mente alfvarligt och Upriktigt med sin Christendom, omänskönt den köttsliga säkerhetens tillvaro, också icke kunde förnekas.

§.3.

På eftermiddagen förhördes sistledne års

<sida2>

Nattvards ungdom i Prestegården, hvaraf inhämtades, att ungefärligen halfva antalet läste med färdighet innantill; men endast få egde förmåga, att uppfatta det lästa styckets innehåll, hvadan också i afseende på ordets rätta förstånd ganska mycket återstår att önska hos dessa Barn. Deras insikt i våra vanliga Christendoms stycken samt i nådens ordning tycktes äfven, i anledning af det korta förhör, som med dem anställdes, icke vara särdeles klart utbildad, eller motsvarande den fordran, som man af väl underviste Skrifte-Barn kan hafva skäl att vänta; hvadan ock, då dessa Barn sades hafva åtnjutit undervisning i Skrift-Scholan endast en vecka, Visitator föreslog Pastor samt Barnens närvarande Föräldrar, att tiden för Barnens undervisning i Skrift-Scholan borde förlängas till 3 a 4ta veckor, hvartill Visitator förmodade Högvördigste Herr Doctorn och Biskopen samt Max. Ven. Consistorium skola gifva sitt samtycke.

§.4.

Den 22^{dra} Januarii gjorde en Nybyggare från Fjelltrakten vid namn Erik Samuel hos Visitator påminnelse om en redan förut af några Nybyggare tillärnad, samt genom Pastor Rådström i underdånighet begärd och af Högst densamma i Nåder beviljad Capell-Kyrkas anläggning, till förmohn för de, närmaste fjellen boende Lappar och Nybyggare, hvilka voro allt för

<sida3>

långt från Stensele Kyrka aflägsnade, för att kunna dersammanstädes Gudstjensten bevista. — Pastor Rådström anmärkte, att af de i Nåder, utaf Lappska Ecclesiastik fonden beviljade 266 Rdr 32 Sr Banco, hade endast

102 Rdr 16 Sr samma mynt kommit honom tillhanda; hvadan, och då osäkert vore, om resten någonsin kunde utbekommas, han icke ansett rådligt, att med en så ringa summa låta den omförmälta Kyrko-Byggnaden påbörjas, utan säker utsikt till medels Erhållande för Byggnadens fullbordan. Visitator ansåg sig förbunden, att intaga dessa anmärkta förhållanden i Protocollet, med antydning likväl, att då sjelfva stället för den blifvande Kyrkan ansågs mindre lämpligt, och dessutom endast några få af Fjelltraktens Nybyggare i underdånighet begärt förutnämde Kyrkas anläggning, ett sammanträde med alla åt denna kant boende Fjellnybyggare hade bort föregå, för att närmare bestämma den lämpligaste platsen, hvilket sammanträde ännu möjligen kunde försiggå, häldst af ofvan nämde orsaker den föreslagne Kyrkobyggnaden blifvit uppskjuten; och kunde vid ett sådant sammanträde äfven rådslås om medlen till Byggnads-

<sida4>

dens fortsättning och fullbordan. Pastor Rådström anmärkte vidare, att då ymniga tillfällen till nya nybygges anläggningar årligen Yppade sig i förenämde fjelltrakter, en egen prest kunde snart med tiden blifva af behovet påkallad till dessa Fjellnybyggares betjening, ehuru första afsikten med den nu föreslagna Kyrko anläggningen hade varit, att Pastor i Stensele skulle derstäders vissa tider om året Gudstjenst förrätta.

§.5.

Enligt företedd räkning hade Stensele Kyrko Cassa en behållning af 205 Rdr. 2 Sr. 11 rst. Banco; samt Kyrko Cassan i Tärna Capell: 52 Rdr. 24 Sr. 5 rst. samma mynt. Fattig Cassan i Stensele hade en behållning af 60 Rdr. 7 rst. Banco. Bland Kyrkornes inkomstkällor anmärkas 6 Rdr. och Fattig Cassans: 2 Rdr. 20 Sr. såsom räntemedel influtne under året.

§.6.

Mot Catecheterne var ingenting att anmärka.

§.7.

Pastors Årliga resor till Tärna Capell voro efter vanligheten förrättade.

Stensele data ut supra.

L. L. Læstadius.

—

<sida1>

[<Med inlaga av Pehr Königsson för ett läsareparti.> [Senare med blyertspenna gjord anteckning](#)]

Anteckningar till Protocollet vid förrättad Visitation i Sorlsele den 27de Januarii 1844. Närvarande Herr Pastor And. Fjellner, samt en temmeligen talrik allmoge.

§.1.

Efter ett kort tal från altaret framställdes några frågor till Församlingen rörande den utvärtes Gudstjensten, Husförhör, m.m. hvarvid Församlingen väl ingenting lagstridigt hade att anmärka mot Pastor. dock anförde en Nybyggare vid namn From, att Pastorn på husförhör icke gjorde rätt åtskilnad mellan Lag och Evangelium, icke heller ändamålsenligt inskräpte läran om husbönders och tjenares inbördes förhållanden. — Hufvudmannen för ett annat parti, Nämndemannen och Nybyggaren Pehr Königsson anförde dernäst några erinringar rörande bruket af Nya Handboken, hvilken han ansåg innehålla lärosattser, stridande emot Lutherska Bekännelsen, hvilket han uti en på stället inlemnad, samt härmed i afskrift bifogad skriftelig afhandling ville bestyrka: anseendes han denna omständighet såsom ganska magtpåliggande; alldenstund det vore en Samvetssak; och anhöll han således på egna samt öfriga likasinnades vägnar, att genom Max. Venerandi Consistorii Höggunstiga försorg en med välbemälte Auctoritets förord, beledsagad underdånig suplik, måtte till Kongl. Majt ingifven varda, om tillåtelse, att få igen den gamla Handbokens bruk vid den offentliga och enskilda Gudstjensten: Och då denna begäran icke hördes af någon motsägas, ansåg sig Visitator icke kunna med stillatigande denna begäran förbigå, eller från Protocollet utesluta, så vidt Maxim. Venerandum Consistorium täcktes derå någon Upmärksamhet fästa. — Pastor genmälde, hvad Froms an-

<sida2>

märkning angår, att han densamma icke vidkändes. För öfrigt vitsordades äfven af From Pastors ordentlighet och hjälpsamhet emot de fattige.

§.2.

På tillfrågan, om Pastor eljest hade något att påminna rörande Församlingens förhållande i allmänhet, genmälde, att det parti, som kallades Läsare i allmänhet förde ett fromt och stilla lefverne; men att de oordentligheter, som inom den öfriga delen af [[<Förefollo> överstrykt ord](#)] Församlingen föreföllo, vore af den art och beskaffenhet, att de kunde bäst afhjelpas genom lagligt beifrande vid vederbörligt Forum, och i afseende derpå återstode endast den önskan, hvaruti äfwen en del af Församlingen instämde, att Kronobetjeningen borde finnas oftare till hands inom Socken, än som nu vore händelsen, då Krons Länsmannen bodde i Lycksele.

§.3.

På eftermiddagen förhördes de, sednast till Nattvarden admitterade Skrifte Barnen, af hvilka likväl blott en del voro närvarande. Af detta

förhör inhämtades, att de fleste af dessa barn läste försvarligt innantill, och gjorde äfwen någorlunda redo för det uplästa styckets innehåll, ehuru mycket återstod att önska i afseende på Ordets rätta förstånd. Frågor i Salighetens Ordning efter antagna Läroböcker besvarades äfven nöjaktigt af de fleste.

§.4.

Den 28de Januarii infunno sig åtskillige af de så kallade Läsarena i Prestegården, bland hvilka 2^{ne} partier Upträdde

<sida3>

med From, såsom hufvudman för det ena, samt Pehr Königsson såsom hufvudman för det andra. Båda hufvudmännen förenade sig i vissa puncter rörande sjelfva Trosbekännelsen, som är antydd uti Pehr Königssons redan i Kyrkan ingifna Skrift; men i vissa villkorliga ting, såsom bruket af Snus, Caffé, Tobak samt moder i kläder o.s.v. kunde de omöjligen komma öfverens. From påstod, att en Christen icke borde lägga någon vikt på dessa utvärtas ting, utan bruka dem efter kroppens nödtorft och beqvämlighet; hvaremot Pehr Königsson anmärkte, att bruket af dylika ting vore blott en syndig vana, som en sann christen borde aflägga, så framt han ville undvika utseende af likställighet med verlden, hvilken likställighet icke kan stå tillsammans med en sann Christendom. Samtalet, som varade i flera timmar, hvälfde sig förnämligast omkring en husfru Greta, hvilken under utbrott af en exalterad sinnesstämning, dertill föranledd af syner och uppenbarelser, hade sjelf jämte andra lika sinnade qvinnor, kastat några, efter allmänna verldsmoder gjorda, klädes persedlar i elden, dem From, då han varit närvarande, tagit bort ifrån elden, visande medelst citerande af ett Bibelspråk: rifver edra hjertan och icke edra kläder, att det varit bättre, om

<sida4>

dessa klädes persedlar blifvit försålde, och värdet för dem användt till något nyttigt ändamål. — Ingendera af dessa parter fann sig öfvertygas af den andras skäl.

§.5.

Catecheten Sjuhl Nilsson anmäldes af Pastor Fjellner, till erhållande af någon påökning i sin lön, hvilken endast utgjorde, 16 Rdr. Banco. Nämnde Catechet är i activ tienstgöring vid pass 10 veckor om sommaren, och lika lång tid om vintern; och har nu tjent i 5 år. (Efter den beräkning, som man i Norra Lappmarken följer i afseende på tiden för Catecheternes tienstgöring borde denna Catechet för 4ta månaders tienstgöring, erhålla 33 Rdr. 16 Sr. Banco, med vilkor, att hålla sig mat sjelf.)

§.6.

Kyrko Cassans Behållning vid sista Bokslut, utgjorde: 204 Rdr. 44 Sr. 5 rst. Banco. Fattig Cassans Behållning 18 Rdr. 6 Sr. 9 rst. Banco. — Sorsele Data ut supra.

L. L. Læstadius

<sida1>

Afskrift

Skrifteligt anförande af Pehr Königsson i Sorlsele, aflemnadt till undertecknad t.f. Visitor, under visitation i Sorlsele kyrka den 27 Januarii 1844.

I följd af Pastor Fjellners anmaning, att Skrifva, på det Allmänheten måtte komma i Kännedom om vårt värkliga (tillstånd) samt om flera omständigheter, som tilldraga sig i närvarande mörka och Sodomitiska tidevarf, gifves anledning, att i olärd enfalldighet, de korrta stunder, Marthas trägna drifkraft tillåter, i Jesu Namn tekna följande

Si jag sänder till Eder Profeter och vise och Skriftlärde. Matth. 23:34. Men Herren Christus förklarar dersammastädes, huru de skola emottagas, sägande: somliga af dem skolen I dräpa, m.m. Luther förklarar de förste vara sådana, som predika af den Heliga Andas blotta ingivelse, och tagatt icke utur skriften, eller genom andra menniskor[.] Vidare säger Han: sådane äro de högste och bäste; de Äro vise och kunna äfven göra andra visa, författa Skrift och utlägga henne; nemligen de föreställa mycket genom liknelser och bilder, samt förklara det samma. När nu den helige ande genom sådana straffar Verlden för synd: hvad under, om Jesu Profetia om dem fullbordas? Hvad som icke sker i gröfre värk och gerning, sker fullkomligt med ord och hjerta. Ty verlden och hennes köttsligen visa, tycks väl veta vida mera, och bättre förstå allting än sådane Dumhufvuden och galningar, som de ofta få heta.

I Sorlsele Socken har allt detta äfven Bokstafligen tilldragits i Närvarande mannaminne. Men desse och de, som genom den blifvit förde ifrån mörkret till ljuset, ifrån Satans magt till Gud, blifva vanligen skilda från andra annorlunda sinnade, med den benämningen, att

<sida2>

[<att> **upprepnig**] vi kallas Ny Läsare; en benämning hvilken strider emot sanna förhållandet: vi som alltid nyttjat de gamla, i Sveriges rike antagne Läro och kyrkoböcker, samt vår Gamle Lärofader Luthers skrifter, och de samma oss till Efterrättelse i allting ställa; såsom bordläsning, morgon och afton Böner. m.m. De andre, som hafva lika som afsagdt sig Luther, samt 1593 års, i Upsala, af Kongl. Majt, Riksens Råd och ständer samfällt (fattade) Beslut, med ett ord, allt det gammalt är, och blott intager det nytt är, både i Läro och lefverne, i allehanda syndiga verlds seder och förhållanden. Desse skulle i jämförelse deremot nämnas de gamle eller äldre.

Häraf vises att, namnet är tvärt emot beskaffenheten. Hvad skall då vara för sanning i de öfriga omdömen, som ligger i Hemlighetsfullare egenskaper. Dock ligger ingen magt på namnet; men blott betrakta, huru ogrundadt det är. Men om man dermed ville förstå det ena slaget, såsom ännu i sin gamla födelse, och naturliga tillstånd, under Syndens och Satans magt fångat, och de andre såsom nyfödde (och) lösgjorde från Synden, befriade från Satans magt och tyranni, genom den sanne och

[<och> [upprepning](#)] lefvande tron, som äfven visar sin frukt i ny hörsamhet och lydriad, bevisande sig i heligt och Gudfruktigt lefverne: då vore benämningen alldeles sannfärdig. — men hvad är nu den nya hörsamheten och sanna lefvande Gudaktigheten som bevises? Monne den, att alldrig gå i kyrkan, och der bevista den allmänna Gudstjensten? Eller deruti, att på flere år alldrig bevista Jesu kärleksfulla afskedsmåltid, icke heller låta barnen dertill admitteras? Monn frukten af den nya Lydnaden deri visas, att man håller de så kallade olofliga sammankomster? Eller deruti, att de icke allenast sjelfva

<sida3>

döpa barnen, utan äfven vägra Presterna detta göromål, och ogildt förklara, hvad de göra? Vidare synes det vara en slätt barnslig undergifvenhet, när Barn och Föräldrar äro mot hvarandra, och stanna ofta i bittra tvister. Huru besynnerligt framlyser Jesu kärlek och sagtmod häri, när man oförsonligt förbannar och fördömer menniskor till helvetet, ja äfven Böcker, som tyckas rent och klart framställa alla Christendomens läror, och äro af de lärde och Höge gillade, och Allmänt antagne? o.s.v. Synes icke allt detta vara idel olydnad i synnerhet emot 3^{die} och 4de buden, mot Jesu befallning till Sakramenternas nyttjande, okärlek mot Nästan, och dristigt kärlekslöst bedömande om Böcker? m.m.

Med hvad otvifvelaktiga skäl kan icke hvar man här af sluta, att sådane äro genstörtige affällingar och föra[r]glige Uprorsmakare. m.m.? Och de som sådana dräpa, hvilket vanligast sker med hjertats hat och tungans pilar, det är icke underligt, att de mena sig göra Gudi en tjenst dermed.

Men att sanna Christne skola försmädeligen begabbas, att man dertill skall tycka sig hafva skälig ordsak, det bör ingen tvifla uppå, som tror Gud i sitt ord vara sannfärdig.

Ordsaken till ofvannämnda förhållanden borde bevisas; ty gemensamt bevistande af Allmän Gudstjenst hafver sin grund af 3dje Budet, och bör icke försummas, hvadan vi flitigt vinlägga oss om, att komma tillsammans, hvarhåldst vi kunna för att gemensamt betrakta Guds rena ord, och hela Sabbatsdagen använda, till Guds ords läsande och hörande, till Böner och loffsånger. m.m.

Att vi icke bruka Jesu heliga Nattvard Sakramenterligen, eller vilja låta våra Barn dertill admitteras, dertill är ordsaken alldeles icke

<sida4>

den, att vi Jesu högtidliga bjudning dertill förakta; men felet ligger hos dem, som äro satte öfver tjenare och tjänarinnor, att gifva dem mat i rättan tid, men det samma icke göra, utan äta och dricka med de druckna. Hvad nu sådane onde tjenare vederfaras skall, när Herren kommer, vittnar Math. 24: 50. 51. — På samma sätt förhåller det sig med Döpseln, den vi likväl, som i annat nödfall, sjelfve förrätta. Ty vi anse lärdomen i de nya antagna icke för Christi, derföre vilje vi, som rätte Christne dermed intet hafva att beställa. Ty den, som delaktig är af Babeli synder, får äfven af dess plågor, ja! anses icke som Herdens trogna och lydiga får, som höra deras Herdes röst allena, men icke främmandes. Joh.

10:5. Hvad skiljaktigheten emellan Barn och Föräldrar beträffar, är allenast en egenskaplig följd af Jesu lära i Math. 10: 35. Hvad det vidkommer, att fördöma människor, är Lagens egentliga göromål. Om Någor talar, han tale, som Guds ord, och Guds ord fördömer alla opånyttfödda, så göra äfven rätta Christna. De omilda omdömen om Böcker, följa af trones egenskap, som icke bör stillatigande öfverse i de stycken, som angå Läran. — Här torde väl flere med skäl tyckas kunna invända och säga: med sådane svaga förebäranden, vilja de förgylla sina dumdristiga företag, lika som inga andre voro Christne, än sådane enträfn[e?] hufvuden. o.s.v. hvilken invändning allmänheten utan tvifvel tycks kunna besanna. — men att så Solklart bevisa Christendomens verkliga beskaffenhet, der den består icke blott i orden, utan i kraft. är följaktligen icke möjligt. Ty det gick Herren Jesus äfven så. Förgäfvets kunde Han bevisa Jerusalems Lärde, att han var Christus, om hvilken skriften så Herligt och öfverflödigt vittnade. och den de väl hade sig bekant.

<sida5>

men voro likväl de bittraste döds utropare, både öfver honom och hans efterföljare; De ansågo sig af Skriftens innehåll hafva nödig ordsak dertill. Visserligen äro flere vittnesbörder om Läsarnes Beskaffenhet i ljust framkomne, som visa Chistendomens lifaktighet bland dem, ehuru större delen bland dem icke med fulla alfvar vikit från Jerobeams Nebots Sons synder, jag menar de nya Läro- och Kyrkoböcker, hvilka kommit det andeliga Israel, att synda. — af de klarare vittnesbörder, som jag sett, och äro allmän gjorde, äro de 54 brefven i andeliga ämnen från så kallade Läsare, särdeles bland allmogen i Norrland, tryckte i Falun 1838. Äfven Några Blad till Historien om Läsaren med afseende fästadt på de innom Helsingland vistande, författade af A. G. Säfström; samt Christliga Anmärkningar, författade af N. P. Eriksson, Bonde i Ersnas by Neder Luleå Socken, och Norrbottens Lahn, i hvilka anmärkningar vi alldeles öfverensstämma. Uti Nordisk Kyrkotidning. No 23, af den 16 november 1842, meddelas sådane vittnesbörder styckevis, som jag åtminstone för min del icke förmodadt, men Herren visar, att Hans tankar och vägar icke äro såsom våra. Men i afseende på, hvad som der så tydligt såsom orätt bestämmes det vi så ringa akta det hus, der Herrans ära bor m.m. derom vore mycket, att nämna. Men Jag måste i enfalldig framställning andraga Stephani Exempel och lärdom om Herrans Tempel i Apostla Gerningarnes 6. och 7. Capitel, och Lutherus förklarar ibland annat i sin Epistel Postilla 7:12. Det vore mindre synd, af öfverdåd utrota de kyrkor, som voro en ordsak, hvarigenom en Sjal blefve förstörd, ehuru der är meningen till en annan villfarelse. Men till hvilken villfarelse en Sjal blifver förförd, är skadan lika stor. I 17:8 af samma Predikan säger Han: hvarest icke Evangelium varder rent predikadt, der är en Uppenbar Skö-

<sida6>

kovärd, en mycket mindre syndare, än en sådan Predikant, och skököhuset icke så styggeligt, som en sådan kyrka. Flere dylika vittnesbörder, kunde lätt andragas, som jämte hvad anfördt är, klarligen bevisar,

att om Läran icke är Guds rena Evangelium, så är intet anseende till sjelfva huset. Ty på hvad rum som häldst, man i trone åkallar Herran, har man försäkran om Bönhörelsen. För att utrota den skadeliga villfarelsen om kyrkans värde, säger samme Luther i anförde Predikan, 14:2, att det vore väl om man vände opp och ned på alla kyrkor, och Predikande, bådo, döpte och förrättade allt, hvad som hörer till den Allmänna Gudstjensten, i Gemena hus eller under bar himmel. Christus predikade öfver flera åtskilliga ställen. Johannes Döparen Lärde alldrig i Templet. Apostlarne lärde alldrig i Templet (?). Att deras predikan och göromål, mera frukt och nytta Skaffade, än som eljest i Templet lärdes, är väl ingen tvifvel underkastadt. De första Christne kommo ock tillsammans, hvarhäldst de kunde till Guds ords hörande och Sakramenternes brukande. o.s.v. Dock likväl icke så, att man bör förakta kyrkan. Nej! det är alldeles icke vår afsikt. Ty det är Gudelig och Chistelig inrättning, men Guds afsikt deri är, att Själur skola till andeligt lif befordras. Hvar det icke sker, utan menniskor i andelig måtto förderfvas, som verkligen äro hans Tempel och Boning, der frågar icke heller Gud efter slika träd och Stenhus, utan befaller alla fly sådana kyrkor, der Läran är af slik beskaffenhet. Ty Gud bor icke i de tempel, som med händer gjorde äro. Paulus säger: veten i icke, att I ären Guds Tempel, och att Guds ande bor i Eder? Hvilken som Guds Tempel förderfvar, honom skall Gud förderfva; ty Guds Tempel är heligt, hvilket I ären. och åter: I ären lefvandes Guds Tempel, såsom Gud säger: Jag vill bo uti dem. m.m. Om anförde Tempel eller kyrkor, (hvad man vill kalla dem,) hafver

<sida7>

visserligen den prisvärde Fadren vida mera omvårdnad, än om dem, hvilka med händer gjorde äro. Vår gamle Lärofader Luther anför i sin Epistel Postilla 95:15 af Joh.4, att tiden nu är kommen till att bedja, icke uti Jerusalem, ejheller på bergen, utan i andan och sanningene. Dersammastädes vidare: men det folk, som har Christo, äro alle fromme och ingen lag underkastade, i synnerhet hvad kyrkoståt[?] angår. Derföre är Templet eller kyrkan nu hos dem, icke förordnad till Bön; ty de säga icke: här äret, der äret. Ja falske Profeter skola Upstå och säga. si här är Christus, man finner Honom i det Templet, som med händer byggdt är. Tron det icke, säger Han. Icke så, (såsom förr sagdt är) att man likväl skall detsamma förakta, men alldeles icke dertill blindt bunden vara, då gudlig lydnad vägrar. Ehuru det ofta beklagligen går så till, som i förstnämde Predikans 15 heter. För Predikningar fulla med villfarelser och djefla lärdom, håller ma[n] präktiga hvälfda hus, men Guds ord finner icke herberge i hela Betlehem, der det kan födas.

Men det skulle väl anses vara ett ruskigt missförstånd, om man ville mena, det djefla lärdom nu finnas i Svea Kyrkor; men om man med Andans och skriftens klara bevisning kunde visa motsattsen, vore det väl. Eho, som känner Djefvulens art, att förföra och bedraga menniskan, vet väl, det han med falsk frihet ledig gör den trolöse, kort sagdt från all gudlig lydnad: (den han icke förer på egenrättfärdighets Uprättande) föregifvande att Jesu förtjenst är så fullkomligt gällande, fastän en

menniska lefver i hvarjehanda laster och köttens gerningar, tröstar hon dermed, likasom han ock ingen lydnad vore Gudi skyldig. När människan åter genom Guds förekommande nåd ur säkerhets sömnen väckes, Uphör alldrig Satan, att hindra människan, från att med en lefvande tro omfatta Jesum som en fullkomlig Frälsare och lags fullbordare; utan påbördar människan den lydnad hon är Gud skyldig, och när det fattas i dess efterkommande, är ingen annan utväg än varda fördömd. Af Samma beskaffenhet befinnes så väl döpelsen, som förhörs acten vara, när Barnen första gången skola begå Nattvarden. Ty der förbindes den troende i sjelfva Rättfärdiggörelsen till Lagens summariska innehåll, och det inför Gud.

<sida8>

och hela Församlingen, som tillika med det ojäfaktiga vittnet samvetet, på Domedag skall vittna emot dem som det samma icke fullgjort. I jämförelse häremot skall ju den, som är utan tro, bestämt vara ledig från lagen och med honom intet hafva att beställa, alldenstund tron föregifves vara den samma, som dertill förbinder. Är icke detta en i Fåra ullen väl insvept djefla lära, då vet jag intet. — Men om det i hufvudsaken är rätt, hvilket i Nya Handboken befinnes, hvartill är Christus då kommen? Skriften säger, att förlossa dem, som under lagen voro, och den som undfår honom, som sådan, har äfven den förmån i Honom; men jag vet icke, hvad den, som undfår Christus, såsom bindande till Lagen, skall med Honom uträtta.

De Allena förlossas ifrån Lagen, som tro, och dem trognom är ingen lag satt. Ja! den trogne är död ifrån Lagen. Huru skall då tron, vara densamma, som dertill förbinder? Nemligen såsom skyldighet. Fast de vilja med diktade förklaringar intyga, att meningen icke så är, fast hela inrättningen gifver det så tydligen tillkänna; och i synnerhet, det som följer efter de afgifna löften i förenämde förhörs akt, der Gud, de närvarande, ja samvetet åberopas till vittnen, emot dem, som aflagde löften brutit. Ho är nu densamme, som allt detta i sjelfva verket hållit? När nu en finner, att hon det brutit, hvarthän då? Christus säger: den der tror, han skall varda salig, men som tron nu föregifves binda till lagskyldigheter, de samme äro också nu brutne, och Domen ovillkorligen bestämdt afsagd, så måste det bära till Helvetet utan krus; det hjälper ej annat. Sannt är, att så litet, som Elden är utan värma, så litet kan tron vara utan kärlek, men som värman är en följd af Elden, så är kärleken af Tron. Således är det en stor skilnad emellan det, som är en följd eller frukt af Tron och en skyldighet, hvartill tron hetes förbinda.

Lutherus förklarar äfven Epistelen till de Galater sidan 200, och säger bland annat: derföre måste man först och framför allting höra löftet, som föreställer Christum, och gifver honom Närvarande, åt dem som tro. När de nu genom tron hafva omfattat honom

<sida9>

så undfå de ock den Helige anda för den samma Christi skull. Derefter börja de, att älska Gud och Nästan, göra ock goda gerningar; och vidare: derför är den Allena en rätt Lagsens görare, som genom tron på Christum

har undfått den heliga Anda, och begynner älska Gud och tjena nästan med välgärningar. Således hafver Tron görandet med sig, som först gör dem, som skall göra lagen till ett godt träd. När således trädet först är godt gjort, så följa ock frukterna derefter. Ett godt träd bär goda frukt. m.m. Vidare läres i samma förhörs akt, att menniskan skall med Nattvarden stadfästa sina gifna löften och försäkringar, hvilket är rakt mot Jesu Lära då han säger: detta är min Lekamen och blod, utgifven och utg[j]utet till syndernas förlåtelse. Häraf kan ej visas, att det är utgifvet till Försäkrings bevis till fullgörande af hvad vi lofvat.

Dock [är] ingalunda vår mening, att menniskan eho [=vem hon än är] hon är, frikalles från den lydnad, man är Gud skyldig. Men likväl är det orätt, och bör ej medgifvas, när menniskorna af inbillnings Sjelfklokhet vilja af löftets försäkringar göra lagförbindelser; Utan hvart och ett bör vara på sitt rätta ställe, och efter Guds eget ords ordning och anvisning, om det eljest skall vara en Gudelig lära, som de sanna Christne skola antaga, och hafva lif och näring af. Men ofta smakar den falska Lärans söta gift väl, men på sistone varder det visandes, om Gud i sitt ord är sannfärdig, då han säger: Alle skola dömda varda, som af villfarelse äro snär[j]de. Mera vore, att erinra så om Döpelsen, som i läran om nattvarden, men som det utförligen finnes afhandladt i christeliga anmärkningar, må den, som icke sjelfviljande vill vara i villfarelse, häri förnimma väsend[t]liga beskaffenheten. När hufvudsaken i läran är af sådan egenskap, att af Christus en Moses, af ett nådeförbund en Lagförbindelse tillskapas, och hvad som vidare finnes anmärkt, hvilket alltsammans

<sid10>

Kyrkoherdar försvara. Är då icke rättvist och tillbörligt, att Christi får derifrån aflägsna, om de annars skola finnas trogna i Jesu efterföljd.

Häremot invändes: om något är orätt, så är mycket, som är rätt. Man får ju pröfva Allting, och behålla det godt är deri. Till svar härpå må antagas Lutheri förklaring öfver Epistelen på Påska dagen, om surdegen: 25: 7de med flere paragrafer, der han bland annat säger; att om något orätt eller skadeligt blifver infördt i ett stycke eller artikel, då är straxt allt alldeles förderfvadt, och Christus bortmistad. Och vidare: ty en sådan början tränger sig in och griper om kring sig allt vidare, till dess ock de stycken som ännu äro oförfalskade, blifva till ingen nytta, och äfven den hopen förderfvas, som förr var ren. Vidare härom må i samma predikan och flerstädes läsas. Här vises[?] af Pauli språk om surdegen och huru fruktlöst och skadeligt det är, att antaga en blandad lära. På annat ställe yttrar han således: så äro äfven de alle förbannade, som höra och antaga en sådan lära.

Om man ännu fortfar och påstår, det Apostelens ord: pröfver allting, och behåller det godt är, icke ger den enfaldige någon pröfnings rättighet i afseende på utkommande Religions Böcker, så förstå vi det så, som nu till ex. då fråga är om Kyrkohandboken, att vi nemligen pröfver och jämför den gamla med den Nya "i Guds ords ljus och i Trones öfverenstämmelse." (Så göre vi äfven med Andra Böcker, som man emot

vår inre öfvertygelse vill tvinga oss, att antaga). Hvilkendera vi då finna vara rätt, den antages, och den som är orätt flys och förkastas. Ty vi anse oss icke mäktige att hvarken ändra eller uprätta särskilt Kyrko-ordning; men för att undvika all egenhet, och gifva anledning till oräkneliga oordningar och partier, Nyttjom vi gamla Allmänt antagna Kyrko och läroböcker oförändrade, Luthers Skrifter,

<sid11>

Sions gamla och Nya Sånger, den Heliga Skrift, Boken med Titel "en Ropandes röst." med flere smärre Skrifter och Böcker.

En Christelig trosbekännelse, utgifven af Läsare Sällskapet i Skellefteå, författad af Gerhard Gerhardsson i Burträsk och Bygdsele. Med den samma ärom vi i allting af enahanda Bekännelse, ehuru med någon anmärkning, om huru vi äro komne till omvändelse, Nämligen att ibland oss upväcktes några, som med en kraftig och lifgifvande andens drift, predikade ganska värdeliga (hvarom jag i början af denna skrift näm[n]de,) då mången stormade i Syndayran, och Några erforo hastigt nya födelsens verk. — men som Djefvulen Upväckte allt hvad han kunde, för att hindra Guds Verk, och försvara sitt rike, hvarigenom Guds rikets tillväxt beklagligen ganska mycket förhindrades. De kraftigaste medel Djefvulen dertill kunde nyttja, voro de, som förr varit omvände, men åter i Syndasömnen inslumrat; de äro vår tids Judar, som sjelfve hata, och äfven ägga hedningarne, nemligen de otrogne emot sanna Christna, utom hvad han genom Skriftlärda och Phariseer kan åstadkomma. Att nyttja den gamla Kyrkohandboken är oss icke medgifvet. Ty snart saggd alle, både höge och låge veta eftertryckligen påminna, att man bör vara, all menskelig ordning underdånig, för Herrans skull. Detta är ganska rätt och medgifves, att det bör så vara; ty det är Guds Befallning och enligt fjerde Budets lärdom, som löftet med sig hafver. Hvad då nödigare, än att häri vara lydlig och undergifven. Jo! så länge deras Bud med Guds ord och trone öfverensstämmer; men då fråga är om läran (Hvad verdslig handtering vidkommer, är man all lydnad skyldig) då är förhållandet helt annat; ty ingen skall tro, lefva eller dö i mitt ställe. Jag måste sjelf göra redo för mig. Sannt är: ingen öfverhet är, utan af Gudi. Derfor ho sig sätter emot öfverheten, han sätter sig emot Guds skickelse, men de som sätta sig deremot, de skola få en dom öfver sig. Hvarthän nu vi olydige? Men Apostlarne sade till

<sid12>

sine förmän: man måste mer lyda Gud än menniskor, och Lutherus förklarar i sin Epistel Postilla 96: 10 sägande: "Men förbannad vare all lydnad till nedersta Helvetet, som är öfverhetene, Fader och moder och ja och Kyrkone så lydlig, att han är Gudi olydig." Huru skule vi bete oss? Om vi lyde öfverheten i en Samvetssak, som strider mot vår inre öfvertygelse, så är fruktans värdt, att en sådan lydnad är förbannad till nedersta Helvetet, och gudi olydnad bevist, då vi äro fullkomligen och klarligen öfvertygade, att Läran som de befalla oss antaga icke är Guds rena ord och Evangelium. Förbudet emot gamla Handbokens nyttjande, då denna af Christelig öfvertygelse och välmening vid särskilta förrättningar

begäres, synes betänkelig då det ingenstädes är bevist, att den gamla Handboken är falsk eller villfarande. Innehåller den det rena Evangelium, hvarföre skall den då till bruk förbjudas?

För några år sedan begärte Pastor Conrad Grönlund å våra vägnar af Consistorium, att få bruka gamla Handboken vid kyrkliga förrättningar, men det nekades. Derefter författade vi, egenhändigt en böneskrift i samma ändamål, för att underdånigt ingifvas till Kongl. Majt; men nämde Böneskrift har ej framkommit, ehuru den är 2 gånger afskickad. Om våra hjertans trägna begäran kunde röra Edra hjertan, som våre förmän ären, kunden I omöjligt neka vår angelägna åstundan, alldenstund kärleken Uphäfver alla Lagar. En gång skola alla Herdar, för öfverherden Jesum göra redo, huru de födt hans får, då förebärande af menniskoförbud, icke lärers ursägta någon, om de försumma sin egentliga kallelsets pligt, som i synnerhet är, hvad Christus sade till Petrum: föd min får.

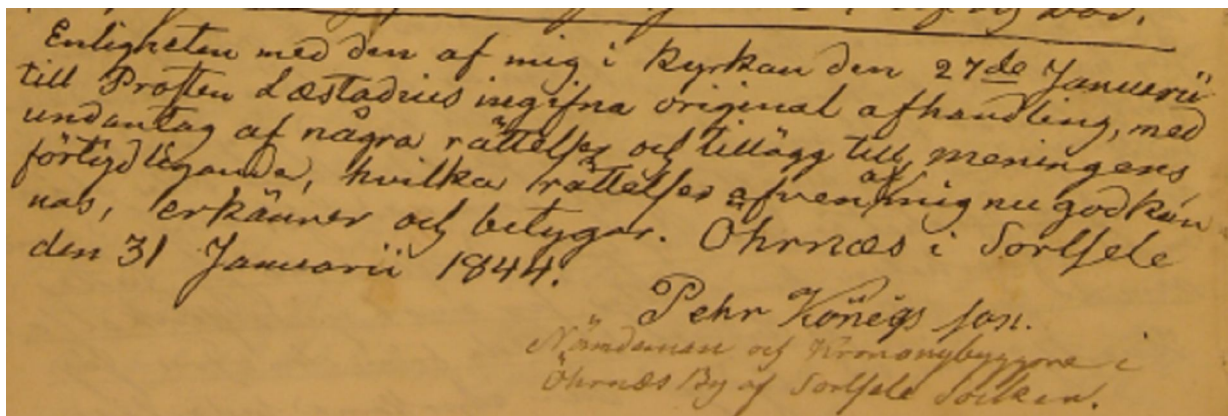
Anmärkning.

Att i denna Skrift Luthers Förklaringar och Lärdomar äro ofta åberopade och icke blotta Skriften, dertill är ordsaken den, att mången förklarar Skriften efter eget tycke, och såsom den säkraste Skrift förklarare antaga vi Lutherus, ty han har i sjelfva verket bevisat [[<bevisat> upprepning](#)] sig vara en oskrymtad Jesu Christi tjenare i lif och Död.

—
Enligheten med den af mig i Kyrkan den 27de Januarii till Prosten Læstadius ingifna original afhandling, med undantag af några rättelser och tillägg till meningarnes förtydligande, hvilka rättelser äfven af mig nu godkännas, erkänner och betygar. Öhrnæs i Sorlsele den 31 Januarii 1844:

Pehr Königs son.
Nämndeman och Krononybyggare i
Öhrnæs By af Sorlsele Socken.

—
Original / Avskriven av L. L. Læstadius / Undertecknad av Pehr Königsson / Domkapitlets i Härnösand arkiv / Landsarkivet i Härnösand /

Enligheten med den af mig i Kyrkan den 27de Januarii till Prosten Læstadius ingifna original afhandling, med undantag af några rättelser och tillägg till meningarnes förtydligande, hvilka rättelser äfven af mig nu godkännas, erkänner och betygar. Öhrnæs i Sorlsele den 31 Januarii 1844.
Pehr Königs son.
Nämndeman och Krononybyggare i
Öhrnæs By af Sorlsele Socken.

Pehr Königssons egenhändiga underskrift. Kopian av Königssons brev skriven på plats av L. L. L.

<sida1>

Visitations tal i Sorsele 1844

Men jag säger som hvar och en af Eder säger: Jag är Paulisk, Jag är Apollisk, Jag är Cephisk och Jag är Christisk. monn Christus vara söndrad? mon Paulus vara korssfäst för Eder; eller ären I döpte i Pauli namn? 1. Cor. 1: 12; 13.

Apostelen Paulus, hade fått höra genom rykten och Resande Bröders berättelser, att de Christne i Corinthus hade söndrat sig i åtskilliga partier, emedan den ena tyckte sig klokare än den andra, då somliga hade hört Paulus predika, och tyckte således bäst om honom; andra hade hört Apollos predika, och andra åter hade hört Petrus predika, och sluteligen fanns der äfven några, som hade hört Frälsaren sjelf predika.

<sida2>

Nu hände det med de christna i Corinthus alldeles så, som det ofta plägar hända ännu i våra tider, att den ena tycker mera om den Predikanten, en annan den predikanten, emedan den ena predikanten icke är alldeles lik den andra uti sina uttryck och talesätt, såsom äfven då för tiden den ena Läraren icke var den andra alldeles lik i ordasätt och ordvändningar, fastän de alla arbetade på samma grund, och Predikade om samma sak nemligen om den korssfäste Christum. Deraf togo sig de Corintier anledning, att söndra sig i partier, och säga: Jag är Paulisk, Jag är Apollisk, Jag är Cephisk, Jag är Christisk, liksom det sker ännu i denna dag, då de Christna, afsöndrade ifrån Andans enhet

<sida3>

börja på att väga orden, och gnida på Bokstafven, då Upkomma partier och söndringar innom församlingen; så har det skett ända från Pauli tid, och sker ännu i denna dag — men Paulus visar nu de Christne i Corinthus att en sådan söndring i Läran icke kunde stå till samman med den sanna Christendomens Enhet, och derföre härmar han efter deras ord och säger sluteligen: Monn Paulus vara korssfäst för Eder, eller ären I döpte i Pauli namn? Och sedan han beskrifvit, huruledes han utan inblandning af verldslig visdom endast predikat Christum och honom korssfästan, uti största Ödmjukhet och enfalldighet så säger han vidare i 3dje Capitlets 3dje vers: Förden skulld: I ären ännu

<sida4>

Köttslige. Ty medan ibland Eder är nit och kif och tvedrägt, Ären I icke då köttslige, och vandren efter menniskosätt. Det var den största olycka, som den lede Själafienden kunde tillfoga den Christna församlingen, att den köttsliga tvedrägts anda, som redan i Pauli tid uppenbarade sig bland de Corinthier, blef straxt efter Apostlarnas tider mer och mer allmän ibland dem, som likväl alla trodde sig söka alfvarligen efter nåden i Christo. Ännu under den stora förföljelsen medan de Christnas blod flöt under Hedningarnes bila, fanns det ganska många särskilta Secter och partier, af hvilka det ena trodde sig vara bättre än det andra, fastän de alla kämpade för samma sak. Och ännu mera partier blef det efter förföljersernas slut.

<sida5>

Då började de särskilta partierna, att fördöma, förkättra och förfölja hvarandra. Den ena sade: Jag har rätt; den andre sade: Jag har rätt, och så vidare den 3dje och den fjerde Jag har rätt. Hvilken hade rätt? Jag tror att den hade rätt, som alldrig blandade sig i sådana der ordaträtor, utan höll sig enfaldeligen till Christum efter det skrifna ordet. Ofta stridde man förskräckligt med hat och bitterhet om en enda Bokstaf, som stod i tros artikeln hvilken hade rätt? kanske den, som minst vägde ordena, och som allraminst låg och gned på bokstafven.

Och ännu i dag finns det, oändeligt många partier innom sjelfva Lutherska församlingen som alla tro sig hafva

<sida6>

rätt. Hernhutare, Quäkare, Methodister, Pietister — hvilken har rätt? då den ena fördömer den andra — hvilken har rätt? Kanske den som minst skriker och skryter af sin tros lära. Ty den rätta Christendomen består icke i tom[m]a ord; den består i anda och sanning — den består i den invärtes människan, som är efter Guds sinne i Andans enhet. Här i den rätta Christendomen är icke frågan om en Bokstaf mer eller mindre i den yttre bekännelsen; utan här är fråga om hjertats inre andeliga lif i och genom den allmänna försonings nåden i Christo. — Är du en Jude, är du en Grek, är Du en Lutheran, är Du en Cholsk [Catholsk?] eller Reformert, eller pietist, eller Hernhutare eller Quäkare, eller Nyläsare eller gammal Läsare eller hvad Du

<sida7>

vara må — Tror Du, att din döda Bokstafs tro, som Dina fäder ha stafvat förut och Du stafvar efter, skall frälsa Din Själ ifrån afgrunden, derföre att Du tror Dig hafva den rätta Bokstafliga bekännelsen, utan att hafva den rätta andan och lifvet i hjertats inre fördolda människa, som uppenbar sig i den tvingande nåden genom trons enhet i kärleken. Eller menar Du, att Guds Anda låter fjettra och binda fast sig innom den döda Bokstafvens bomar och lås. Nej tack min vän! Christendomen låter icke binda fast sig vid den eller den trosbekännelsen, som dock är mennisko verk, den må vara huru renlärig som häldst. Utan [<Gud> överstrykt ord] den sanna Christendomen är sjelf fri, och gör fri, liksom andan, som upväcker den

<sida8>

sanna Christendomen, är fri. Den friar ifrån Bokstafvens tvång. Ty I ären kallade till frihet, icke den köttsliga friheten, som Verldens Barn prisa och eftersträfva, utan Andans frihet — som är sjelfva lifvet i Christendomen — ty Bokstafven dödar, men Anden gör lefvande. — Det var derföre inte underligt, att Apostelen måste förmana de Christne i Corinthus, att de skulle akta sig för sådana fåfängliga ordatvistor, som ingenting godt kunde åstadkomma, utan tvärt om undergräfdde och förqväfdde sjelfva Andan och lifvet i Christendomen. Derföre säger han: I ären ännu köttslige. Då den ena säger: Jag är Paulisk, Jag är Apollisk, jag är Cephisk, och Jag är Christisk, monn Christus vara söndrad, eller monn Paulus vara korsstfäst för Eder?

Och det kan nu ännu i dag behöfvas att uprepa och förklara samma ord; då icke allenast christendomen

<sida9>

blifvit bortblandad och förtrampad genom de många partier och Secter, som stå liksom klavanöt under Bokstafvens tvång, och säga: jag är Calvinist, jag är Luthersk, Jag är Pietist, jag är Quäkare, jag är Hernhutare, jag är en nyläsare[,] Jag är en gammelläsare — Menar Du att Guds anda låter binda sig fast vid Bokstafven eller den yttre bekännelsen? Menar Du att en rätt christen låter binda sig fast vid den döda Bokstafven liksom man binder fast en hund i murstolpen? Menar Du, att Gud inte kan upväcka en turk och en Hedning, likaväl som Han upväcker en Lutheran eller Quäkare ifrån den förskräckliga synda sömnen till alfvarligt Sökande efter nåden. Jag säger Eder, att Gud är mächtig upväcka Abrahæ Barn af dessa Stenar. Så sade Johannes åt Judarne, som också trodde sig hafva den rätta Lärnan uti Lagens och Bokstafvens tvång. Och om Paulus skulle stå upp i dag ur Christendomens klara morgon [[<rådnad> överstrykt ord](#)] eller

<sida10>

Johannes Döparen skulle vakna opp ur Christendomens nytändning, eller om en Luther skulle resa sitt hufvud opp ur gruset af den snart utslocknade Christendomens aftonskymning: hvad tron I dessa män skulle hafva att säga. När de skulle få se hela christenheten söndersplittrad i så många secter och partier, af hvilka alla och hvar och en tro sig hafva den rätta läran. De skulle väl mer än en gång beklaga och fälla bittra tårar öfver den förskräckliga Blindhet, och det ohyggliga mörker, hvarmed Själafienden omhvefvat och öfverrumplat den blinda verldshopen, som går som en Svinajord, när den jagas af Ulfvar ner i afgrunden — Eller fångad och snörd i Satans garn, under den döda Bokstafvens tunga Jernok; Ja[[g](#)] vill icke säga allt hvad jag tänker om det förskräckliga

<sida11>

slaveri, hvori Den lede fienden håller de arma människornas [[<tryckta> överstrykt ord](#)] Samveten tryckte under Bokstafvens tvång — Det blir ett evigt slaveri.

Det är just i detta Satans slaveri, som mången, med ömtåligt samvete begåfvad, tvinar bort, då han efter den första väckelsen börjar på att väga orden, och gnida på Bokstafven. Då blir det partier. Då blir det secter och söndringar i Lärnan; då blir kärnan af Christendomen bortblandad; lifvet och andan slocknar; Den lefvande tron blir en död Bokstafs tro; kärleken till Gud blir en Skrymtar kåpa. En andelig Högfärd — En odräglig Satans lukt och Stank, som besmittar den dyrt återlösta Själén, med Skrymteriets förgift. När man hoppar öfver nådens ordning, och faller hufvudstupa ifrån den köttsliga säkerheten in i den andliga säkerheten[.] <sida12> Si då skrattar Djefvulen så godt. då har han vunnit spelet. Då har den orene anden kommit in i Skrymtar förmaket med 7 andra andar, som äro 7 gånger argare än han sjelf — Då får han och hans svarta kamrater regera fritt och ragassera som en Glupande ulv i Fårahuset rifva och slita sönder de arma värnlösa Fåren — med Skrymtar hinnan, som växer som Drake

fjäll på de lömska ögonlockar, visar han sina blodtöstiga tänder åt hvar och en, som icke vill sjelfvilligt krypa i [<han> överstrykta tecken] Det blodröda gapet — Kära Barn! akten Eder för dessa ulvar i Fåra kläder, som vilja sluka opp Edra själar lefvande — De komma smygandes med fagra ord — och vilja läcka Eder bort ifrån enfaldigheten i christo — föregifvandes ett invärtes andeligt ljus, som icke finnes

[<sida13>](#)

i ordet — men när det gäller, att de skulle bevisa sin tro och sin kärlek till Gud och nästan med några små upofringar af Jordiska fördelar — då smyga de undan, och dra rumpan mellan bena, som Skamliga hundar. Vakten Eder — De se ut som upblåsta paddor — De äro upblåsta af andelig högfärd — De hoppa öfver nådens ordning — och vilja äfven bedraga andra, att göra detsamma — men af frukten skolen I känna dem; ty den största Skrymtaren blir till slut den största skälmen.

Denna varning anser jag vara högst nödvändig i denna församling, hvarest den ena hopen ligger försänkt i den köttsliga säkerhetens förskräckliga mörker — den andra hopen har — tryckt af Bokstafvens tvång — fått en svårlöst knut på sitt samvete — som ingen menniska kan uplösa, om icke Gud, som är så nådig emot välmenande, men vilse-

[<sida14>](#)

farande Själar — löser opp den svåra knuten — och låssar deras ömtåliga samveten ifrån Bokstafvens tvång — och låter dem smaka den andeliga frihetens lif och kärna. Ty vist fin[n]s här också mången, som menar alfvarligt och upriktigt med sitt forskande i ordet, med sitt sökande efter nåden — med sitt bedjande i det tysta fördolda, med hemliga suckar och böner på nattlägret — men ibland en hop af ulfvar, som skrika och tjuta rundt omkring, är det icke så godt för den alfvarligt sökande själen, att finna den rätta medelvägen — den trånga porten — som leder till målet; ty de skrika alla med full halls den ena värre än den andra — Der en stor krögare — Der en storsupare — Der en storskrymtare — Der en slagskämpe Der en gerigbuk — Der en horbock Der en dansmästare — Der en blodsugare eller en blodhund — När alla dessa Brokiga djuren som stiga opp ur hafvet och afgrunden, löpa om

[<sida 15>](#)

hvarandra och skrika om hvarandra den ena med sitt mjåkande — den andra med sitt kraksande — den tredje med sitt tjutande och skällande — den 4de med sina Trolltoner och syndiga hviskningar, lockande den ensamme, nådesökande till himlens trånga port sträfvande Själén — då låter det liksom ett tjutande och skrålande ifrån afgrunden, och det skall vara ett stort Guds under, om den ensamme alfvarligt nådesökande Själén inte blir förvillad ifrån spåren, och tappar bort den smala stigen, som slutligen leder till Himlens trånga port.

Kära Sjä! Du som alfvarligt söker efter Nåden, och håller på att leta dig fram till Himlens trånga port. Tappa inte bort vägen! Låt inte förvillad Dig ifrån den smala stigen, af Syndens fagra hviskningar. Hör inte efter Örnataslarens ord, som vrider och vränger Guds klaraste ord, till sin egen

förtappelse — utan håll Dig stadigt vid ordet. Håll dig fast vid ankaret och släpp inte Salighetsklippan Kristus.

<sida16>

Släpp inte ur ditt ögnasigte den stjernan, som leder till Bethlehem — till det förlofvade landet; ty mister Du den ur ditt sigte, då är du evigt förlorad. Den stjernan heter: Guds Uppenbarade ord. Och vill Du finna Christum, så följ den stjernan — annars inte. Då är Du din egen prest och din egen Konung — men jag säger ej mer. Den som har en liten smula erfarenhet på nådens vägar, han förstår mig väl — Den som inte har, han förstår intet. Ty Han är blind och förblindad af Satan.

Gud gifve, att de få ensamme alfvarligt nådesökande Själur, som finnas i denna församling, och vandra som får, de der ingen herde hafva i sin enslighet och andeliga fattigdom sökande enträget, alfvarligt och upriktigt Efter den Saliggörande nåden genom tron och kärleken i Herranom Jesu Christo: Gud gifve dem nåd och frid och den evige Saligheten för Jesu Christi skull. Amen.

<sida1>

Anteckningar till Protocollet vid förrättad Visitation i Arvidsjaur den 4de Februarii 1844. — Närvarande v. Pastor Westerlind, Missionairen Ulrik Sundelin, samt en talrik Församling.

§.1.

Efter ett kort tal från Altaret framställdes några frågor till Församlingen, rörande den allmänna Gudstjensten, Husförhör m.m. Och intygade Församlingen allmänt, att allt, hvad som rör den allmänna Gudstjensten, äfven som husförhör, samt andra Presterliga förrättningar; blifvit med största noggrannhet och nit Upfyldt, så att Församlingen hade ingenting att anmärka mot sin nuvarande Själå sörjare, hvarken i Lära eller lefverne, utan hördes det tvärt om vara Församlingens allmänna önskan, att få behålla Herr Westerlind såsom Pastor, hvilken önskan, i anseende till det förtroliga förhållande, som nu eger rum mellan v. pastor Westerlind och Arvidsjaur's församling, ansågs af Visitator böra i Protocollet anmärkas, så vidt Höga Förmän tackes derå fästa någon Upmärksamhet vid den snart blifvande utnämningen.

§.2.

På tillfrågan, huruvida vördiga Presterskapet tyckt sig finna Något tekn till lifaktighet i Christendomen innom denna Församling, genmälde Herr v. Pastor Westerlind, att han för sin del vore öfvertygad, det mången alfvarligt sökte det ena nödvändiga, ehuru visserligen en stor del ännu tycktes vara oerfaren i Christendomens inre lif, äfven som en del torde hafva fallit ifrån den rätta grunden; men hvad den Bokstafliga kunskapen angår, trodde sig Visitator hafva största anledning att instämna i föregående Visitorers vitsord, äfven hvad den Lappska andelen af Församlingen

<sida2>

vidkommer; hvilken i anseende till sjelfva lefnadssättet har bättre tillfälle, än de vanlige fjell-Lapparne, att inhämta en fullständigare Christendoms kunskap.

§.3.

Några smärre oordningar önskade v. Pastorn få afskaffade, såsom firande af Bröllop på Kyrkoplatsen, hvarest spirituosa, oaktadt gifna varningar missbrukades, o.s.v. Det medgafs väl, att en gammal landsens sed och bruk, icke kunde rent af förbjudas; utan önskade Pastor, att Christeliga Bröllop borde hållas i all Gudsfruktan och anständighet, och spirituosa förtäras så litet, som möjligt.

§.4.

v. Pastorn önskade äfven, att Collecters insamling med Håf borde, såsom störande andakten och Upmärksamheten under Gudstjensten, utbytas mot något lämpligare sätt, att samma collector uphämta; uti hvilken önskan äfven församlingen instämde. Visitator ansåg intet hinder ligga i vägen för ett annat sätt att Upphämta collectmedlen, hvarom Kyrkostyrelsen sjelf bäst kunde med Församlingen öfverens[-]

komma och besluta.

§.5.

I följd af Äldre öfverenskommelser, erlades vinören i denna Församling med 4 Sr Banco af hvarje Skriftvuxen person, hvilken afgift likväl nu ansågs betungande för fattigt tjenstefolk, och önskades nedsättning. Häremot anmärkte v. Pastor att den ringa behållningen af vinören icke borde missunnas kyrkan, häldst de tjenare, som ansågo denna afgift betungande, kunde betinga sig den förmånen af sitt husbonde folk, att nämde afgift blefve af dem i förskott erlagd, och sedan å årslönen afräknad. Häruti instämde större delen af Församlingen.

§.6.

En af Lappska Catecheterne önskade någon ändring uti Husförhørs Methoden med Lapparne, hvilka hittills efter gammal praxis inlystes Allmänt till Kyrkan å en Viss Stämmings helg om Sommaren för att förhöras i Christendomen; Men då efter klagandens förmenande, en sådan mängd Personer icke kunde på en gång förhöras ordentligt, så medgaf v. Pastorn gerna, att den Lappska husförhørs personalen fördeltes på flere skärskilta dagar och tider, derest Lappallmogen funne sådant för sig lämpligt. — Saken hänsköts till närmare öfverenskommelse mellan Pastor och Lappallmogen.

§.7.

Slutligen anmälte v. Pastorn å Församlingens vägnar något missförstånd, som Upkommit i anledning af den nya Handbokens begagnande vid Barndop, samt Nattvards Barnens Confirmation, <sid3>

alldenstund flere funnit sine Samveten besvärade af de uttryck, som i nämde Handbok förekomma, såsom varande, efter deras förmenande, stridande emot Guds ord, samt emot den antagna Evangeliska Läran; och var det fördenskull Församlingens ödmjukaste anhållan, att genom Max. Venerandi Consistorii Höggunstiga förord och medverkan, få en underdånig suplik hos Kongl. Majt framstald, rörande tillåtelse för Presterskapet, att få begagna den gamla Handboken vid sådana särskilta fall, der den nya, i följd af missförstådda uttryck tycktes väcka tvifvel och Samvetsqual, hvilket skolat hända flera med ömt samvete begåfvade och verkeligen Alfvarligt menande Christne. — De omtvistade uttrycken i Nya Handboken rörde i synnerhet Döpelse formuläret, hvarest mången stött sig på de orden: Barn! vill Du till denna Tro varda döpt, och genom dopet till dessa heliga pligter förbindas? Hvilka pligter straxt förut antydast med de ur Matth. 22. Cap. 37. 38. 39 verser anförda orden. Du skall älska Herran Din Gud etc. hvaraf mången dragit den slutföljd, att Menniskan genom Dopet, såsom det nu efter Nya Handboken förrättas, förbindes till Lagens andliga hållande, hvilket åter, enligt Svaret på 91 frågan i Catechesen är en omöjlighet. — Det andra uttrycket, som förekommit ömsinta Själar betänkligt, finnes i Confirmations acten, Nya Svenska

Visitation Arvidsjaur kyrka 1844-02-04

Handboken pag. 88, så lydande: Viljen I och iaktaga de pligter, till hvilka denna Trosbekännelse förbinder hvar och en Christi Bekännare, att älska Herren Gud af All Själ och af all håg, och Eder nästa såsom Eder sjelfva? — Här tyckes människan återigen förbindas till samma omöjlighet, som i Döpelse formuläret; hvadan mången, som genom Guds andas Uplysning kommit till en klarare insigt i — samt till ett fullkomligare medvetande af Lagens andliga kraf, finner sitt Samvete <sid4>

Besväradt af högtidligt gifna löften, hvilka en väckt och af Guds anda Uplyst Syndare känner sig alldeles Oförmögen att kunna Upfylla; erkännandes de å ena sidan Guds rättighet att fordra en ovillkorlig kärlek och lydnad af människan, men å andra sidan människans oförmögenhet att kunna en sådan kärlek och lydnad åstadkomma. — I anledning af dessa och flere dylika uttryck i den nya Handboken, af hvilka ömtåliga samveten finna sig besvärade, anhöll nu v. Pastor Westerlind å Församlingens vägnar, att deras underdånigste begäran om gamla Handbokens nyttjande, måtte genom Max. Ven. Consistorii Höggunstiga medverkan och förord, varda inför Kongl. Majt i underdånighet framställd; Och som detta vore en Samvetssak, som icke i någor måtto borde, utan vidare skärskådan läggas å sido: så ansåg äfven Visitator sig förbunden, att denna framställning i Protocollet antekna.

§.8.

Enligt företedde Räkningar, utgjorde Kyrko-Cassans Behållning den första Maji 1843: 382. Rdr, 20 Sr, 6 rst. Banco. Bland Kyrkans inkomstkällor anmärktes: 4 Rdr, 43 Sr, 6 rst. såsom influtne räntemedel under året. Fattig-Cassans Behållning var 19 Rdr, 7 Sr, 6 rst. Banco.

§.9.

Catecheterne Hans Lindström och Pehr Högström, intygades hafva fullgjort sina tjensteåligganden, och hade förthy årslönerne till dem blifvit utbetalde.

§.10.

Sistledne Års Lappska och Svenska Nattvards Barn förhördes på eftermiddagen i Prestegården till Visitators fullkomliga Nöje. Arvidsjaur Datum ut supra.

L. L. Læstadius.

—
Original / Domkapitlets i Härnösand arkiv/ Landsarkivet i Härnösand /

Visitation Arjeplog kyrka 1844-02-10

<sida1>

Anteckningar till Protocollet vid förrättad Visitation i Arjeplog den 10de 11te och 12te Februarii 1844. Närvarande Missionairen och S. M. Adjuncten Ulrik Sundelin, Missions Catecheten Norberg, samt större delen af Församlingen.

§.1.

Den 10de Februarii hades förhör i Christendomen med den till Kyrkan för detta ändamål församlade Lappska Allmogen, hvaraf utröntes, att större delen läste dåligt innantill, och en del kunde alls icke komma fort i innanläsningen; begrepps utvecklingen var äfven dålig och klen, eller sämre, än man kunnat förmoda i en Församling, som utom Pastor och Missionair äfven inom sig hyser 4ra Catecheter som biträde vid undervisningen.

§.2.

Den 11te Februarii förehades Visitation i Kyrkan, hvarvid större delen af Svenska och Lappska Allmogen var närvarande. Efter ett på Svenska och Lappska Språket hållet tal från Altaret, framställde Visitator några frågor till Församlingen rörande Gudstjenstens förrättande m.m. hvarpå Allmogen svarade, att Gudstjenst väl blifvit ordentligen hållen i Kyrkan, men att husförhör, som i Prosten Sundelins tid äfvenledes blifvit hållne i Kyrkan i sednare tider blifvit nästan Alldeles uraktlätne. Då Pastor icke var närvarande, så måste Visitator anmoda Missionairen och S. M. Adjuncten Sundelin, att gå i författning om husförhörs Rotars inrättande, alldenstund Kyrko-Lagens föreskrift

<sida2>

rörande husförhör icke kunde, utan påföljande ansvar åsidosättas. Församlingen tillsades äfven, att med beredvillighet fortskaffa Presterskapet ifrån Rote till Rote i den ordning husförhör utlystes. — Och då det egentligen hörde till Missionairens Embets åliggande, att besöka Lapparne i deras kåtor, förmodade Visitator, att, om detta åliggande med större flit och alfvar, än hittills upfyldes, skulle husförhör med Lapparne på detta sätt lättast kunna verkställas.

§.3.

Lappska Allmogen klagade öfver Cateche[te]rne Jungs och Paulus Jonsons försumlighet i Barna undervisningen, och anmärkte Somlige, att sedan den nitiske Catecheten Lars Pehrsson Uphört med Barnaundervisningen hade föga blifvit uträttat i den vägen. Visitator öfvertygad derom, att klagomålen icke saknade grund, men tillika inseende, huru svårt det är, att för närvarande finna dugliga Catechet-ämnen, finner sig föranlåten, att härom göra en skärskilt hemställan till Max. Vener. Consistorium. Emellertid åligger det Presterskapet, att till de försumlige Catecheterne icke utlemna, större andel af deras löner, än för den tid de verkligen tjenstgjort, hvaröfver Missionairen, sin Embets pligt likmätigt, eger att hafva noggrann Upsigt. — Enligt den praxis, som varit följd i Norra Lappmarkerne, bör en Catechet hafva tjenstgjort minst 6 månader om året, för fulla Lönen; och afdrages 1/6 del af Lönen för hvarje månad, han af denna tid försummat, samt i proportion derefter, för en kortare tid.

<sida3>

§.4.

Krono-Länsman Holmström, jämte den Uplystare delen af Allmogen förde klagan öfver det stora quantum Cognac, eller med Romm beblandat Brennvvin, som af Skojare infördes, samt till Lapparnes och Allmogens förderf hemligen utmånglades, dels på Kyrkoplatsen, dels ock i Lapparnes hemvist; hvadan de klagande hemställde, om icke ett förbud mot införsel af allt spirituöst, af hvad namn det vara må, kunde af Höga Öfverheten utverkas. Visitator, som hört samma klagan föras i andra Lappmarker öfver det med Cognac eller Romm utblandade Brennvinets omåttliga införsel, vågar hemställa denna sak till Max. Ven. Consistorii högt Uplysta bepröfvande.

§.5.

På eftermiddagen anställes förhör i christendomen med den Lappska och Svenska ungdom, som genom Missions Catecheten Norbergs gående kring marknads platsen kunde sammankallas till Prestegården, deribland endast några få af sistledne års Nattvards barn voro tillstädes. I afseende på dessa måste samma anmärkning göras, som i §.1. är anmärkt, att så väl innanläsning, som förståndsutveckling, befunnos vara mycket sämre, än i södra Lappmarkerna: och synes detta beklagliga förhållande, åtminstone hvad Svenska Allmogens Barn vidkommer falla Lärarena till last. Något intresse för en så viktig sak, som Barnaundervisningen, tycktes icke förspörjas inom denna församling, emedan hvarken Lärare eller Barnens föräldrar behagade vara närvarande vid detta förhör.

§.6.

Den 12te Februarii reviderades Kyrkans

<sida4>

Räkenskaper, hvarjämte Visitator lät Kyrkovärdarne samt Missions Catecheten Nordberg räkna de Contanta penningar, hvilka, enligt förhanden varande Räkenskaper skolat finnas i Kyrkokistan; och befunnos dessa medel vara af följande beskaffenhet:

nemligen uti Sv. Bancosedlar	187:24
84,3 daler stycken i silfver	37:16
63 stycken 1/12 dels Rdr i silfver	14:-
91 stycken 1/24 dels Rdr i silfver	10:5.4
I koppar slantar	4:12.-
I Reverser	213:16-

Summa Rdr Bco: 466:25.4.

Men enligt de af Hr Sundelin förda Kyrko Räkenskaperne skulle Kyrkans Behållning i Contanter och reverser utgöra: 644 Rdr, 47 Sr, 9 rst Banco; hvadan den yppade bristen 178,22 Sr 5 rst Banco; för hvilken brist hvarken Pastor Fjellström eller Hr Sundelin kunde göra nöjaktig redo, måste finnas innestående hos endera. Kyrkovärdarne anmärkte, att på de sednare åren inga medel blifvit nedlaggde i Kyrkokistan. Anmärkas bör äfven, att Pastor Fjellström, som för bristande minne icke kunnat

Visitation Arjeplog kyrka 1844-02-10

tjenstgöra de sednaste åren, hade ingen reda eller kunskap om Kyrkans Räkenskaper. — Visitator hemställer förhållandet till Max. Venerandi Consistori högt Uplysta pröfning.

Arjeplog Data ut supra.

L.L.Læstadius

— Original / Domkapitlets i Härnösand arkiv / Landsarkivet i Härnösand /

<sida1>

[<även skolan> [Domkapitlets notering](#)]

Anteckningar till Protocollet vid förrättad Visitation i Jockmocks kyrka den 19de Februarii 1844. — Närvarande Herr Pastor Joh. Ullenius; Comministern N. Fr. Björkman, S. Min. Adjuncten Joh. Læstadius, samt en obetydlig del af Församlingen.

§.1.

I anseende till snöfall och menföre hade Visitor icke kunnat komma till den utlysta visitations dagen, som var den 18de. Likväl hade den ännu på Jockmocks Kyrkoplats varande Allmogen blifvit tillsagd samma dag, att Visitationen skulle hållas den 19de; men ehuru Pastor på stället låtit ordentlig sammanringning ske för detta ändamål, infunno sig i början endast Presterskapet och klockaren, samt efter ½ timmas väntning, ungefär 20 personer, hvarföre någon ordentlig Visitation i Kyrkan icke kunde ega rum. Likväl hölls efter afsjungandet af en vers, ett kort tal på Lappska och Svenska språken; hvarefter de vanliga, af Visitor framställde frågor rörande Gudstjensten m.m. besvarades af de få närvarande personerna sålunda: Gudstjensten jämte husförhör, samt öfriga Presterliga förrättningar, hade blifvit ordentligen fullgjorde, så väl i Jockmock som Quickjock, så att ingenting var att anmärka emot Presterskapet, hvarken i Lära eller lefverne.

§.2.

Husförhör med Nybyggare hålles i Byarne efter skedd pålysning; men med Lappallmogen hålles förhör i Kyrkan vid alla större Högtider; i Quickjock samla sig Lapparne vid Kyrkan eller i Vissa Byar, hvarest husförhör

<sida2>

med dem förrättas af Comminister i Quickjock.

§.3.

Den 3dje Böndagen firas i Nautijaur nära fjellen, men Lapparne infinna sig sällan der. Presterskapet anmärkte, att denna Böndagen kunde firas på Något Lämpligare ställe till ex. i Tjåmotis, 5 mil nedan för Quickjocks Kyrka — Så vidt Visitor känner förhållandena, tyckes det icke vara Presterskapet förmenadt att komma öfverens med Församlingen om lämpligaste tiden och stället för denna Böndags firande, endast sådant i tid tillkännagifves.

§.4.

På eftermiddagen förhördes den ungdom och Lappska Allmoge, som kunde fås tillsammans till Prestegården. De Lappar, som nu voro tillstädes läste någorlunda redigt innantill, men få hade förmåga, att göra redo för det lästa styckets innehåll; Likväl är det Visitors Öfvertygelse, att Lapparne i Jockmock äro i Allmänhet bättre försigkomne i den Bokstafliga kunskapen, än Lapp Allmogen i Arjeplog, Gelleware och Jukkasjärvi, hvilket förhållande tyckes vara en följd af Pastor Ulleni kända nit, att vid Alla möjliga tillfällen undervisa och förmana sina Åhörare. Hvad den svenska andelen af Församlingen angår, kan Visitor intyga, att dem

Visitation i Jockmock kyrka 1844-02-19

fattas vis[s]t icke Bokstaflig kunskap, ehuru det religiösa tillståndet i Allmänhet icke lærer vara det bästa.

§.5.

Kyrko Cassornes samfälta Behållning i Jockmock och Quickjock utgjorde i Januari 1844: 255 Rdr 43 Sr 3 rst Banco; Och FattigCassones Behållning 105 Rdr, 5 Sr Banco. Visitator ansåg lämpligast för framtida förhållanden, att Räkenskaperne öfver Jockmocks och Quickjocks kyrkomedel fördes skärskildt; Likväl kan Quickjocks Kyrko Cassa tills vidare ligga förvarad uti kyrkokistan i Jockmock.

Jockmock, datum som ofvan.

L. L. Læstadius.

—
Original / Domkapitlets i Härnösand arkiv / Landsarkivet i Härnösand /

<sida1>[\[760\]](#) [[<Ink. 4 mars 1844> Ankomstdatum hos Consistorium](#)]

Högvördigste Herr Doctor, Biskop, Commendeur af Kongl. Majts Nordstjerne Orden!

Innan visitations Protocollerne blifva färdige, att till granskning insändas, finner jag mig föranlåten på förhand fästa Herr Biskopens Upmärksamhet derå, att det står illa till med [<sida2>\[761\]](#) Presterskapet i Arjeplog. Pastor Fjellström har förlorat allt minne, hvilket torde vara en följd af hans oordentliga lefnad; Han kan icke alls tjenstgöra. Missionairen och S. M. Adjuncten Ulrik Sundelin har vid flera tillfällen visat tekn till vansinnighet och kan således icke gerna förestå Pastoralvården. Jag vågar således ödmjukast föreslå S. M. Adjuncten Uno Sundelin i Wilhelmina till vice Pastor i Arjeplog. Och som Pastor Nils Johan Sundelin i Lycksele tyckes vara den enda, som kan möjligen återföra sin Broder Ulrik till redigare sinnesstämning, vågar jag i ödmjukhet hemställa till Herr Biskopens Uplysta bepröfvande, huruvida bemälte missionair må kunna adjungeras i Lycksele hvars Pastor, ehuru driftig och verksam, är ofta öfverhopad af flere Embetsgöromål, än [<sida3>\[762\]](#) han i en så stor församling hinner vederbörligen verkställa, häldst han derjemte måste bilda missions Elever, och inspectera Mission Scholorne. Pastor Pehr Olof Grönlund i Wilhelmina kan få medhjelpare från Landet i händelse han sådant äskar; häldst kunskapen i Lappska språket är i Wilhelmina icke så alldeles oumbärlig som i Arjeplog, hvarest en tjenstgörande Prest ovillkorligen måste kunna Lappska. —

Anledningen till denna ödmjuka framställning är den bedröfliga ställning, hvaruti församlingen i Arjeplog blifvit försatt, derigenom att Presterskapet derstädes kommit på obestånd. Inga husförhör hafva blifvit hållna. Kyrkoräkenskaperne utvisa en brist i Kyrko Cassan af 150 Rdr Banco, hvilken brist ingen kunde göra redo för. Allmogen utan tillsyn, har förvandlat kyrkoplatsen till en allmän krog. o.s.v.

Presterskapet i Jockmock och de öfriga Lappmarkerne, äro, så vidt jag kunnat inhämta ordentlige, med djupaste Högaktning framhärda H. H. Doctors, Biskopens och Commendeurens

ödmjukaste tjenare
L. L. Læstadius

Jockmock den 20 Febr. 1844.

<sida4>[\[763\]](#) [[Adressfältet på brevet](#)]

Kongl. Majts Troman S. S. Th. Doctor. Biskop Commendeur af Kongl. Majts Nordstjerne Orden, En af de Aderton i Svenska Academien, Högvördigste, Herr Mag. F.M. Franzén
Hernösand.

[[Poststämpeln](#)] Luleå 29/2 1844

—
Original / Domkapitlets i Härnösand arkiv / Landsarkivet i Härnösand /

<sida1>

Anteckningar till Protocollet vid förrättad Visitation i Jockmocks Schola den 20 Februarii 1844. Närvarande Herr Pastor och Scholmästaren Joh. Ullenius samt S. Min. Adj. Joh. Læstadius.

§.1.

Schol-Barnen framhafdes och förhördes af Visitator i följande Ordning:

1mo Lappgossen Olof Pehrsson Rimpi, född 1826, läste rent innantill;

2do lappgossen Anders Pannasson Rassa, född 1822, hade naturlig felaktighet i Uttalet, och kunde af denna anledning icke läsa rent innantill;

3^{tio} Lappflickan Sigga Nils dotter Granström född 1832, läste rent innantill;

4to Nybyggare Sonen Nils Jakobsson, född 1829, läste redigt innantill;

5to Lappflickan Anna Stina Eljas dotter, född 1833, läste redigt innantill;

6to Nybyggare Dottren Ingeborg Jöns Dotter Njetsavare, född 1828, hade varit endast 4ra Månader i Scholan.

De Lappska Barnen läste utantill Lutheri mindre Cateches jämte Högströms Frågbok. De 2 svenska Barnen läste utantill Lutheri Mindre Cateches, jämte Svebilii af Lindblom förbättrade förklaring; men alla dessa Barn voro i afseende på förstånds utbildningen vida sämre, än Missions inrättningens Scholæ Barn; hvarföre Visitator tillkännagaf sin önskan för Herr Pastorn och Scholmästaren, att Scholbarnens förstånds utveckling icke måtte försummas.

§.2.

Utom Ingeborg Jöns Dotter, som varit endast 4ra Månader i Scholan, dimitterades de öfrige. Och i afseende på valet af nya elever i de afgångnas ställe, tillkännagaf Visitator sin åsigt, att, då dessa Scholinrättningar ifrån början endast åsyftat Lappska Barns undervisning, det ingalunda kunde vara Höga Öfverhetens mening, att utan åtskilnad äfven intaga Nybyggare

<sida2>

Barn, hvilka voro af Svensk härkomst, och hvilkas lefnads sätt dessutom gaf dem bättre tillfälle, att njuta undervisning af sina föräldrar; och att följakteligen, då fråga vore om val emellan en Lapps och en Nybyggares Barn, den förstnämde borde föredragas, samt i allmänhet, så länge som ingen särskild föreskrift vore gifven, och Lappska Barn kunde fås, borde icke Nybyggares Barn komma i fråga. Visitator hemställer föröfrigt denna saks afgörande till max. venerandum Consistorium.

§.3.

De afgående Scholbarnen förklarade sig nöjde med den föda och klädsel och vård, de åtnjutit i Scholan.

§.4.

Efter slutadt förhör, tillkännagaf Herr Pastorn och Scholmästaren Ullenius, att han låtit anställa några reparationer på Scholrummet, samt inköpt

Visitation i Jockmock Schola 1844-02-20

några Nödvändige Sängkläder för Scholæbarnens Räkning; i anledning hvaraf Visitator anmodade Herr Pastorn, att bifoga en räkning öfver kostnaderna. Denna räkning som uptager en summa af 20 Rdr 16 Sr Banco, har ock kommit Visitator tillhanda, och bifogas härjämte.

Jockmocks Prestegård, datum ut supra.

L. L. Læstadius.

Särskild anmärkning. Enkefru Pastorskan Engelmark klagar, att hon på 2 år icke bekommit 4 Rdr Banco, Räntemedel, ej heller 2 kappar korn af Vibyggerå Kronotionde som hon förut åtnjutit. Visitator, som icke känner förhållandet med Enkehjelps fördelningen i denna Lappmark, kan icke afgöra, om hennes klagan är grundad eller icke; Utan hemställer saken till Max. Venerandi Consistorii högt Uplysta pröfning. Jockmock den 21sta Februarii 1844.

L. L. Læstadius.

<sida1>

Antekningar till Protocollet vid hållen visitation i Gellivare Kyrka den 25te Februarii 1844. — Närvarande Pastor Johan Björkman, v. Pastor Henrik Læstadius, samt Scholmästaren Gustaf Engelmark, men blott en ringa del af Församlingen.

§.1.

Efter ett kort tal på Lappska språket, framställdes Några frågor till Församlingen rörande den Allmänna Gudstjensten m.m. hvartill församlingen svarade, att den Allmänna Gudstjensten jämte husförhör, samt öfriga Presterlige förrättningar, blifvit ordenteligen fullgjorde. — Husförhör hållas efter skedd pålysning i Bondbyarne, dit äfven Lapparne tidtals infinna sig.

§.2.

Öfver Brennvins missbruk klagades jämmerligen både af Presterskap och Församling. Folket kommer till Kyrkoplatsen, men infinner sig icke i Kyrkan. Romm och Gognac blandas i Brennvins, och införes mest af Skojare från Finska sidan. Några, äfven bland Lapparne hördes önska förbud mot införsel af alla slags spirituosa, af hvad namn det vara må.

§.3.

v. Pastor Henrik Læstadius, klagade deröfver, att Sörkaitums Lapp Allmoge icke bevistar den Böndag, som förnämligast för Lapparnes skull, firas i Killinge; hvaremot några närvarande Lappar genmälte, Att Sörkaitum-Lappar äro denna tid för långt aflägsne

<sida2>

från Killinge, för att kunna Böndagen derstädes bevista. — Presterskapet tillsades, att efter föregången varning, anmäla förhållandet vid rätten.

§.4.

Catecheten Hans Keinström vitsordades af Presterskapet såsom ganska flitig att undervisa Lapparnes Barn; men hans lön utgjorde endast 12 Rdr Banco. — Så vidt Ecclesiastik fondens tillgångar medgifva, borde denne Catechet Upmuntras med 33 Rdr 16 Sr Banco, med villkor, att han skall vara 4ta månader i Activ tienstgöring, samt bestå sig kost sjelf, såsom för catecheten i Sorlsele föreslagit är.

§.5.

Presterskapet klagade öfver brist på Lappska ABC-Böcker; Men visitorator Uplyste, att en ny Upplaga af dessa Böcker, vore genom max. ven. Consistorii försorg, föranstaltad, och att bristen på dessa, för Barnaundervisningen så nödvändiga Böcker torde snart blifva afhjelpat.

§.6.

På eftermiddagen förhöordes de af sistledne års Nattvards Barn, hvilka nu tillstädes kommit i Prestegården. Blott några af desse kunde läsa redigt innantill, men ingen kunde redogöra för det lästa styckets innehåll. Uti Nådens ordning voro dessa Barn icke mycket bevandrade. De fleste, äfven Nybyggares Barn läste på Lappska språket sin Christendom, och några

<sida3>

få läste på Finska. Barnen hade blifvit undervisade i Skrifte Scholan i 14 dagars tid; men som de fleste äro, efter hvad Presterskapet Uplyste, ganska okunniga vid ankomsten till Skrift-Scholan, så anmodades Presterskapet, att förlänga tiden för Skrift Scholan till 3 a 4ra veckor, samt att icke admittera i Christendomen okunniga, utan hellre låta Barnen vara i Skrift-Scholan flere År å rad; Emedan den bokstafliga kunskapen såsom enda villkoret för inhämtande af en lefvande Christendom, dock likväl är möjlig att inplanta hos okunniga menniskor, ehuru med något mera möda för Läraren; men brist på Bokstaflig kunskap hos Allmogen måste nödvändigt falla Läraren till last.

§.7.

Kyrko Cassans Behållning den 26te Februarii 1844, befanns utgöra 144 Rdr 19 Sr Banco, sedan alla medel blifvit räknade i Kyrko värdarnes närvaro. Vid v. Pastor Henrik Læstadii ankomst till Gellevare Församling, funnos inga tillgångar i Kyrko Cassan. Uti Fattig Cassan hade detta år inga medel influtit; Och v. Pastorn anmärkte, att Fattigas andel af Bouptekningar samt af Sakören, icke blifvit af vederbörande inleffererade. Äfvenledes anmärkte v. Pastorn, att Allmogen i denna Församling icke varit vand, att gifva Något till Kyrkan och de fattiga vid förefallande Barndop, Bröllop och Begräfningar; hvarföre visitator, för att förmå Allmogen dertill,

<sida4>

lemnade en skriftlig Kungörelse, med Anmodan till Presterskapet, att densamma från Predikstolen Upläsa vid nästinstundande Vårböndag, samt dessutom skärskildt påminna hvar och en, att vid ofvanberörde tillfällen komma ihåg de fattiga med några skillingar.

Gellevare, datum som ofvan.

L. L. Læstadius.

<sida1>

Anteckningar till Protocollet, som höll[s] vid förrättad visitation uti Vittangi Kyrkoby den 3^{die} Martii 1844. — Närvarande Herr Pastor Ingemar Lin[d]stedt, missionairen C. J. Grape, Bruks Bokhållaren Malm, samt en del af Lappska och Finska Allmogen.

§.1.

Efter slutad Gudstjenst hölls af underteknad ett kort tal på finska språket, hvarefter några frågor framställdes till Församlingen rörande den Allmänna Guds tjenstens firande, husförhørs hållande m.m. hvarpå Församlingen Svarade, att Gudstjensten, jämte husförhör, samt öfriga presterliga Embets förrättningar, blifvit Vederbörligen fullgjorde.

§.2.

På tillfrågan huru husförhör hålles med Lapparne, svarades af Pastor Lin[d]stedt att en del af Lapparne, dock likväl icke alla infinna sig i de Bondbyar, som ligga Lapparnes kåtor närmast, uti hvilka Bond[-]byar äfven de Lappar förhöras, som der infinna sig.

§.3.

Nämndemannen och Nybyggaren Johan Nilsson Fjellborg från Juckasjärvi samt Bruks Bokhållaren Malm anmärkte, att Böndag icke blifvit hållen i Juckasjärvi Kyrkoby, på den vanliga tiden, nemligen å söndagen efter anders messo dag; att Pastor Lin[d]stedt kommit till Juckasjärvi söndagen förut, och dröjt der till fredagen, hvarefter han afrest till Vittangi, sedan han i kyrkan kungjort, att Böndagen komme[r] att firas i Vittangi; att större delen

<sida 2>

af lappallmogen, efter Pastors afresa från Juckasjärvi, ankommit till näm[n]de Kyrkoby, i den förmodan, att Anders messo Böndagen skulle firas dersammanstädes; att de vid samma tillfälle hämtat flere Lik, som nu ligga obegrafna i Juckasjärvi.

Visitor, som tror sig någorlunda känna förhållandet med Lappallmogen i Juckasjärvi, för hvilken skull den kongl. tillåtelsen, att få flytta tiden till Böndagarnes firande, egentligen är gifven, tillsade nu Pastor Lin[d]stedt samt den närvarande församlingen, att Gudstjenst ovillkorligen bör hållas i Juckasjärvi 2^{ne} gånger om året på den tid, då Lappallmogen, ligger Juckasjärvi närmast, nemligen å söndagen som infaller näst efter Andræ dag, hvilken deraf fått namn af Anders messo Böndag och firas på samma tid i alla Lappmarker af det skäl, att Lapparne då allmänt flytta ner från Fjelltrakterne, och komma Kyrkoplatserna närmast. Andra gången bör Gudstjenst hållas i Juckasjärvi vårtiden, då Lapparne åter flytta opp till fjell[-]trakterna, och komma således Juckasjärvi Kyrkoplatz närmast. Vidare yrkade [~~yrkade~~ **upprepning**] Visitor, att [~~då~~ **överstrykt ord**] tiden, då Gudstjenst skall hållas i

<sida3>

Juckasjärvi, bör tidigt tillkännagifvas allmogen genom Kungörelse från Predikstolen, att ingen okunnighet derom må kunna förebaras, såsom händelsen vid det nu öfverklagade tillfället torde hafva varit. —

Böndagarne i Vittangi kunde firas antingen före eller efter samma Böndagars firande i Juckasjärvi, såsom i andra Lappmarker statueradt är.

§.4. Visitator tillsporde dernäst så väl Pastor som Församlingen om kyrkobyggnaden i Vittangi, huru långt den avancerat. m. m. hvarpå Uplystes, att Plats till kyrkan blifvit utsynt midt i Vittangi kyrkoby af Pastor Lin[d]stedt med Biträde af 2^{ne} nämndemän, men att dervid ingen å Consistorii vägnar varit närvarande. Vidare anmärktes af Missionairen Grape, att den utsynta Platsen vore ganska lågländt och sumpig och således föga passande till kyrkoplats att deremot en holme, som ligger ungefärligen 1/16 dels mil från Vittangi By syntes dertill mera passande. Visitator anmärkte, att vid val af kyrkans plats förnämligast borde hafvas afseende på Grunden, till undvikande af allt för dryga kostnader vid grundens eller stenfotens Upsättande; och hemställer föröfrigt till maxim. venerandi Consistorii bepröfvande, huruvida den utsynta platsen må antagas utan vi-

<sida4>

dare undersökning af ojäfaktige män.

§.5. Pastor Lin[d]stedt anmodades, att gifva Visitator del af Räkningarne öfver redan skedda utgifter i och för Vittangi Kyrkobyggnad, hvilka räkningar af Visitator skulle inlemnas till maxime venerandi Consistorii pröfning.

§.6. Visitator anmärkte, att Pastor Lin[d]stedt förrättat Gudstjensten samt Skriftermål och Nattvards gång utan kappa vid detta tillfälle, och tillsporde Herr Pastorn om ordsaken [orsaken] dertill; hvartill denne svarade, att han väl hade en kappa, men att han icke ansåg dess Bruk vara synnerligen magtpåliggande, men att om det nödvändigt fordrades, han hädanefter skulle bruka kappa. Saken hemställes af Visitator till max. venerandi Consistorii pröfning.

§.7. Pastor Lin[d]stedt hade å en Socknestämman låtit välja en Socknefullmäktig, vid namn Nils Hindriksson i Vittangi, hvilken nu företedde Socknestämman protocoills utdrag, innehållande sitt Updrag, att vid Visitations tillfället föra talan å Socknemännens vägnar; men som Visitator anser Yttrande rätten vid Visitations tillfällen vara allmän och fri, så kunde å detta Protocoills utdrag icke något annat afseende fästas, än att Socknefullmäktigen egde lika rätt att tala som hvarje annan till församlingen hörande fri man, hvilket till efter rättelse först ändigades. Och som hvarken Pastor eller församlingen hade något vidare att andraga, så hemförlovades Församlingen med tillönskan af den Högstes nåd och välsignelse. —

<sida5>

§.8.

På eftermiddagen skulle, enligt förut skedd pålysning i Bönehuset, sistledne års Nattvardsbarn förhöras i Prestegården; men vid visitators ankomst dit funnos inga af sist admitterade Nattvards Barn der, ej heller sades några sådane vara komne till Kyrkoby. På tillfrågan om ordsaken

dertill, svarade Pastor Lin[d]stedt, att han väl Upläst kungörelsen derom på samma gång, som tillkännagifvandet om den blifvande visitationen blifvit publicerad; men att det icke heller vore någon plikt på, om dessa Barn uteblefvo; hvaraf vill synas, som Herr Pastorn skulle hemligen hafva instruerat dessa Barn att icke infinna sig. Visitator hade likväl önskat förhöra dessa Barn, såsom i de öfriga Lappmarkerna skett, för att anställa en jämförelse, och på grund af en sådan jämförelse fästa max. venerandi Consistorii Up[p]märksamhet å denna högst viktiga angelägenhet; uti lappmarkerne så mycket viktigare, som Presterne der, sedan de i sednare tider Uphört att besöka Lapparne i deras hemvist, sällan äga tillfälle att dem förhöra och undervisa; hvaraf nödvändigt måste blifva en följd, att den undervisning, som detta folket får i den så kallade Skrift Scholan kommer att gälla för hela lifstiden. — Missionairen Grape hade äfven underrättat visitator, att flere af de Lappska Barn, hvilka Pastor Lin[d]stedt admitterat till Nattvarden voro högst okunnige i Christendomen, samt att de icke [~~kunde~~ [överstrykt ord](#)] ens kunde [~~eller~~ [överstrykt ord](#)] stafva, mycket mindre läsa innantill; och då Pastor nu af Visitator tillspordes om orsaken dertill, an[-]gaf han såsom skäl, att Han icke kände Lappska Språket, och att de Lappska Barnen icke kunde komma tillrätta med det finnska språket; i anledning hvaraf Visitator fästade Herr Pastorns Upmärk-

<sida6>

samhet derå, att max. Venerandum Consistorium i thy fall och derest denna Upgift vore grundad, torde finna sig föranlåten, att skicka Herr Pastorn en medhjelpare i Embetet, som vore hemma i båda språken. Hvad begrepps utvecklingen angår, finner Visitator visserligen Herr Pastor Lin[d]stedts anmärkning sanningsenlig; men i afseende på innan och utanläsning tyckes Herr Pastorns okunnighet i Lappska icke lägga något hinder i vägen, derest Herr Pastorn funne för godt, att göra sig litet mera möda: hvarföre Visitator yrkar, att Herr Pastor Lin[d]stedt, genom maxim. Venerandi Consistorii åtgärd blir tillhållen, att å nyo undervisa de Barn, hvilka, under hans Embets tid admitterade till Nattvarden, icke befinnas ega försvar[-]lig christendoms kunskap; samt att missionairen Grape bör inge en förteckning öfver alla de yngre personer, hvilka han under sina Embetsresor i Jukkasjärvi Lappbyar finner vara i Christendomen okunnige. Visitator anser sig ega så mycket mera skäl till förenämde yrkande, som ett allmänt rykte inom Jukkasjärvi Församling förmäler, att Pastor Lin[d]stedt tar mutor af Nattvards Barnen, och låter renstekar gälla i stället för christendoms kunskap. Det måste också utan tvifvel vara obehagligt för max. ven. Consistorium, att finna sådana förklenliga tillmälen om Lappska Presterskapet på en del ställen vara grundade, som man i sednare tider finner offentligtgjorde genom tryck; till exempel uti C. O. Gravallii Tal, hållit i Stockholms Prestsällskap d. 31 Octob. 1843, der det heter:

"(pag.24) att man länge nog på Lappska Presterskapet, med några lysande undan-

<sida7>

Visitation Vittangi kyrka 1844-03-03

tag kunnat tillämpa det bekanta ordspråket: Qualis rex, talis grex."
Vittangi, Datum som ofvan.

L. L. Læstadius.

P.S. Efter Visi[ta]tions dagen har Missionairen Grape tillkännagifvit, att en del af de personer, som Pastor Lin[d]stedt valt till Catecheter, och efter föregifvande undervisat, varit oskickliga och försumlige i Barnaundervisningen, och att detta torde hafva varit förnämsta anledningen till de täta ombyten med Catecheter, som egt rum i Jukkasjärvi, sedan Pastor Lin[d]stedt tillträdt pastoratet: Underteknad hörde Pastor Fjellner föra samma klagan öfver de af Pastor Lin[d]stedt tillsatte Catecheterne, att de hvarken voro tillbörligen undervisade, eller med urskiljning valde; och då nästan samma förhållande finnes anmärkt uti visitations protocollet af den 11te Februari i afseende på Catecheterne i Arjeplog; så finner sig underteknad föränlåten, att hemställa till max. Venerandi Consistorii Högst Uplysta pröfning, huruvida valet av Catecheter må vara egennyttiga Pastorer öfverlåtet, uti hvilkas intresse ett tätare ombyte af Catecheter måste ingå. Det är lätt insedt, att dugligheten hos en Catechet, består förnämligast uti det nit och den värma, hvarmed han omfattar saken, uti den up[p]offring af egna bekvämligheter, som han är beredd att göra; äfven som framgången af hans vigtiga göromål hufvudsakligen beror af det intresse han kan hafva för sjelfva saken. Men att finna sådane subjecter i Lappmarken, är ingen lätt sak. I [<Arvidsj> [överstrykta tecken](#)] Arjeplog, hvarest en M[i]ssions Schola redan blifvit organiserad, torde bristen på

<sida8>

tjenliga Catechet ämnen snart kunna afhjelpas, om den dervarande Missions Catecheten Nordberg, finge föreslå någon af sina Elever, till hvilken han kunde hysa förtroende; Men i Jukkasjärvi blir det svårare att finna tjenliga subjecter; Och då nu Pastor Lin[d]stedt återigen, enligt hvad Missionairen Grape tillkännagifvit, varit betänkt på att bilda ett Catechet ämne, i någon oduglings ställe, som Nyligen blifvit afsatt, så har bemälte Missionair yrkat, att Pastor Lin[d]stedt borde bilda det nya Catechet ämnet för de arfvoden, han redan förut Upburit, sedan erfarenheten visat, att de af honom bildade Catecheter varit oduglige. Underteknad vågar hemställa till Max. Venerandi Consistorii högst Uplysta pröfning, huruvida icke Missionären Grape må få sig Updraget att bilda en ny Catechet, med villkor, att Catechet ämnet sedan blir pröfvadt af en ojäfaktig Prestman. Karesuando den 16. maji 1844.

L. L. Læstadius.

<sida1 >

Berättelse on Karesuando Församlings tillstånd, sammanfattad den 17de Maji 1844. —

§.1.

Sedan Berättelse sist ingafs, har Gudstjensten jämte öfriga Presterlige förrättningar blifvit verkstälde af underteknad, samt under min frånvaro af Prestmannen och missionairen Emanuel Kohlström. Husförhör hafva äfven på vanligt sätt blifvit hållne, nemligen med Nybyggare om Sommaren, samt med Lapparne om vintern i deras egna hemvist. Sistledne vinter har Missionairen Grape hållit husförhör med Lapparne i deras kåtor. Efter underteknads hemkomst har Skrift Schola blifvit hållen i 5 veckors tid; och ehuru väl några af Barnens föräldrar gjort Svårigheter dervid för kosthållningen, hafva dock Barnen vunnit betydlig förkofran i Begrepps utvecklingen under denna tid; hvaraf bör kunna slutas, att samma förhållande borde kunna blifva gällande i andra Lappmarker, hvarest Presterskapet vanligen ursäftar sig dermed, att Barnens föräldrar icke mäga underhålla sina Barn så lång tid i Skrift Scholan.

§.2.

Hvad det Religiösa tillståndet i öfrigt angår, tror sig underteknad visserligen kunna intyga, att den Bokstafliga kunskapen i allmänhet är jämförlig med Lappallmogens i Arvidsjaur, och således vida bättre än i Arjeplog, Gelleware och Juckasjärvi; men

<sida2 >

beklagas måste likväl, att denna kunskap är död; och att hvad som upbygges i Templet och på husförhör, nedrives straxt derefter af det öfverhand tagande Krögeriet, till hvars hämmande af nu varande kronobetjening ingen hjälp är att förvänta, hvilken anmärkning gäller icke allenast om denna Församling, utan äfven om andra Lappmarksförsamlingar; hvadan underteknad måste förena sig i samma underdåniga önskan, som blifvit uttryckt i en del Lappmarksförsamlingar, att ett förbud mot införsel af Allt Spirituöst, vore af nöden, så mycket häldre, som förbrukningen af Spirituosa i Lappmarken blifvit, efter hvad flere redligt sinnade intyga, större och icke mindre, sedan kongl. Författningen af 1743 blifvit åter Uplifvad.

§.3.

Missionairen och de 2^{ne} Catecheterne hafva fullgjort sina skyldigheter i denna Församling; och hafva deras Löner blifvit till dem utbetalde.

§.4.

Kyrko Cassans Behållning den 21sta April 1844, utgjorde: 478 Rdr, 22 Sr, 6 rst Banco: Fattig Cassans af Samma dato: 11 Rdr 9 Sr. samma mynt.

§.5.

Genom det Ägoutbyte, som efter nådigt förordnande verkställdes i Junii månad 1843

<sida3>

har blifvit Uplyst, att de Ängar, hvilka vid Gränse ägobyten blifvit Karesuando Prestebohl tillerkände såsom vederlag, för hvad nämde Prestebohl förlorat å Kejslerliga Ryska sidan om Riksgränsen, icke på långt när varit motsvarande de ängar, som detta Prestebohl förlorat, hvilket vid förenämde Ägobyte förorsakat en betydlig minskning i Prestebohlets Ängslägenheter; Och har undertecknad i anledning deraf hos Konungens Respective Befallningshafvande i Norrbottens Lähn begärt syn å några odisponerade lägenheter, hvilka genom Upodling torde kunna förvandlas till äng, för Prestebohlets räkning.

Karesuando, datum som ofvan.

L. L. Læstadius

—
Original / Domkapitlets i Härnösand arkiv / Landsarkivet i Härnösand /